ЁШ ЛЕНИНЧИ

Ўзбекистон комсомол-ёшлари рўзномаси

1991 йил
4 июнь
Сешанба
№ 84 (13.759).
Баҳоси:
Обуначига 6 тийин.
Сотувга 10 тийин.

• АССАЛОМУ АЛАЙКУМ, АЗИЗ МУШТАРИЙ! • السلام عليكم، عزيز موشتري ! •

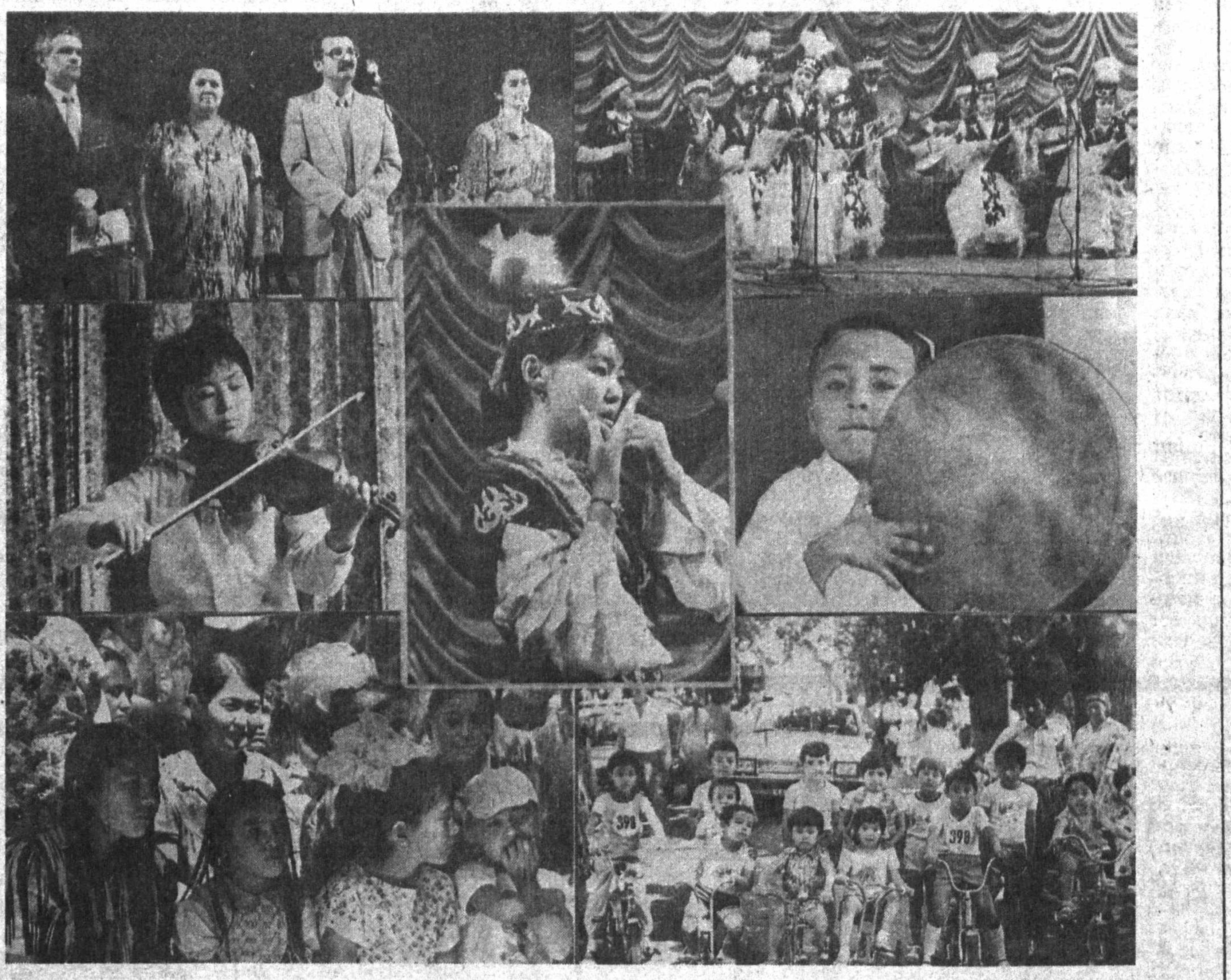

Ўзбекистон ССЖ Халқ таълими вазирлиги, Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитаси, В. И. Ленин номидаги Совет Болалар жамғармаси Ўзбекистон жумҳурияти бўлими, В. И. Ленин номидаги Ўзбекистон жумҳурияти Кашшофлар ташкилоти, Ўзбекистон маданият жамғармаси фаоллигида болаларни ҳимоя қилиш Халқаро кунига бағишланган «Болалар овози» фестивали бўлиб ўтди. Унинг очилиш маросимида Халқ таълими вазирининг биринчи ўринбосари Ю. Н. Абдуллаев, вазир ўринбосари М. Султонов, жумҳурият Кашшофлар ташкилоти кенгаши раиси М. Раҳимбердиева иштирок этишди. Шу кун пойтахтнинг ҳар бир сўлим гўшасига, маданият саройларига байрамона тус берилди. Фестиваль қатнашчилари — болалар, Ўрта Осиё ва Қозоғистонда яшовчи миллат ва элатларнинг санъатларини намойиш этдилар.

Тошкентнинг Бобур, Улуғбек, Тельман, Горький номли маданият ва истироҳат боғларида ажойиб тадбирлар ўтказилди. Жумҳурият овозиноринининг «Болалар ва ўсмирлар» муҳарририяти байрамга бағишлаб Ленин номидаги оромгоҳда кеча уюштирди.

Фестивалнинг энг фаол иштирокчилари — шаҳрисабзлик, хоразмлик фольклор этнографик дасталари ҳамда жумҳурият Кашшофлар саройи қошидаги «Чаман» дастаси аъзолари «Артек» Бутуниттифоқ болалар лагерига йўлланма билан мукофотландилар.

СУРАТЛАРДА: Болаларни ҳимоя қилиш Халқаро куни муносабати билан бўлиб ўтган «Болалар овози» фольклор фестивалидан лавҳалар.

Муҳаммад АМИН суратга туширган.

Жумҳуриятимиз далаларида

ҲОВУЗ БЎЙИДАГИ ЎН ТУП ТОЛ

Одамлар тушликка чиқа бошлади. Соатга қарадим. Ўн икки. Нафас Қодиров билан гаплашиб ўтирганимизгаям анча бўлибди. Кўпроқ у киши сўйладилар. Мен тингладим.

— Саккиз нафар болам бор. Икки ўғлимни уйлантирдим. Бир қизим турмушга чиққан, қолганлари улғайган сари бошим қотади. Айниқса, ҳозирги тақчиллик замонида. Уларни қандай уйлантириб, турмушга узатаман? Нархи ошгач, ҳаммаёқни нарса, буюм, кийим-кечак, керакли ашқол-дашқоллар босиб кетади, дейишганди. Қани ўша?

Давр дўкончиники бўлиб қолган. Айримлари отасини танимайди.

Уку майли, чидаса бўлар. Аммо, баъзиларининг кўзи тепасига битиб қолганлигидан куяманда. Тумшуғи остини кўрмайди. Бир дўконга кирасиз. Шампунни тўрт сўм 20 тийиндан пуллашаяпти. Бошқасида ўша 5 сўм. Қайсиниси тўғри, билмайсиз. Айримларидан нимани харид қилсанг ҳам, устига Президент солиғини сўрайди. Иккинчисида йўқ. Нега бундай? Биров суриштирмайдиямми, дейман-да.

Нафас аканинг гаплари тўғри. Нарх-наво ислоҳоти савдо-сотиқни чигаллаштириб ташлаган, дўконлардаги баҳо бир-бирига тўғри келмайди. Ҳаммасига назоратнинг пасайиб кетганлиги сабаб. Бундан эл норизо. Айниқса, деҳқонлар.

—Янги уй-жой ташвишида юрибман. Ўғлимга хўжалик 25 сотих ер берган. Янги иморат солаяпмиз.

Суҳбатдошимнинг сўзини бўламан.

—Анчадан бери ишлайсизми, Кичанов номли давлат хўжалигида.

—Ҳа. Аммо ҳозир қарилик нафақасидаман. Вақтида давлатга ишлаб бердим. Ҳаққи қолмади. Бу ёғига энди бола-чақаларга кўмак бериб юрибмиз.

Бир пасда биз гурунглашиб ўтирган чойхонадаги ўриндиқлар банд бўлди. У Тошкент билан Самарқандни боғловчи катта йўл ёқасида жойлашган. Қолаверса, хўжалик ҳудуди шу ердан бошланади. Бир ёқда палов, иккинчи ёқда лағмон, нарироқда кабоб пишаяпти. Хўрандаларнинг ярми қурувчи, янги ҳовлиларга иморат соладиганлар. Қолгани деҳқон. Чойхона қурилганигаям бир йил бўлибди. Унга Аҳмаджон Жабборов мудир. Ака-ука, ошна-оғайни ўзлари таъмирлашган, тиклашган. Ёни кенг айвон, қишлик-ёзлик емакхоналарга эга. Олд томони эса катта ҳовуз. Атрофи тол билан ўралган. Санайман бир, беш, ўн. Суҳбатдошим чалғитади. Яна ҳисобини чиқармоқчи бўламан. Бир, ўн... Улкан толлар соясида ўриндиқлар ўрнатилган, атроф хушманзара. Салқин. Канал бўйига ўтқазилган янги ниҳолларда кўкламнинг изи.

— Насиб этса чойхона теварагини боғ қиламиз. Ҳозирча беш юз туп кўчат ўтқаздик. Ҳаммаси мевали.

Инсон яхши ниятга муҳтожда. Аҳмаджоннинг айтганлари кишига илиқлик улашади. Бирдам бояги ҳасратлардан ҳалос бўласан.

— Муҳаммад Сувонқулов хўжалик директори бўлиб келганларидан сўнг ишимиз янада юришиб кетди. Бизга ҳали ўн бош сигир ва беш гектар ер бермоқчилар. Ана унда кўрасиз. Гўшт, сут, қатиқ ўзимиздан чиқади. Овқатнинг нархиям арзонлашади. Халққаям яхши, бизгаям. Ҳозир харидимиз бозордан. Аммо унга ишониб бўлмайди. Баҳо ўзгаргани-ўзгарган. Кеча бир кило гўшт ўн сўм эди. Бугун ўн уч сўм. Ҳозир бир коса овқатга икки сўм тўлаган кишига, эртаси уч сўм бўлди, дейиш ноқулай-да. Шу сабабдан ўз маҳсулотимизга тезроқ эга бўлиш ғамидамиз.

Ўрганмоқчи, танишмоқчи бўлган хўжалигинг ҳақида биринчи эшитганларингнинг таъсири катта экан. Кичанов номидаги давлат хўжалиги ширкат уюшмаси ҳақидаям фикримиз дарров ўзгара қолди. Яхши томонга. Деҳқонлар, оддий халқ ижобий фикр билдириб тургандан кейин шундай бўладиям-да.

— Мақтаниш эмас-ку, далачиларимизни биздан норози деёлмайман. Тўғри, битта-яримтанинг кўнглини тополмагандирмиз. Беш қўл баробар эмас. Аммо кўпчилик рози. Ўнта ширкатимиз бор. 390 гектар ерга пахта, ўн гектар майдонда хашаки лавлаги ва бошқа қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари экканмиз. 13 қути пиллақурти боқдик.

Комсомол-ёшларнинг «Шодлик» ширкати уюшмаси раиси Ўлмас Асқаров амалга оширган юмушлари ҳақида гапираркан, қўшиб қўйди:

— Боғларгаям эътиборни кучайтирганмиз. Бўлимимиз мевазорларини янгиладик. Юз дона олма, ўрик ниҳоли ўтқазганмиз. 6 минг дона тут кўчати экдик. Яна бир муҳим нарсани айтай, кенгашимиз аъзолари маслаҳатлашган ҳолда пахта йиғим-терими даврида унинг ҳар килосига тўланадиган ҳақни ўзимиз белгилаймиз. Шунда ҳаммага яхши бўлади. Халққа, хўжаликка, давлатгаям.

Нарх-навонинг ошиши, бозор иқтисодиётига тайёргарлик деҳқонларни ҳам ташвишга солиб қўйди. Нима қилинса эмин-эркин ейиш, ичиш, кийиниш мумкин? Энг қулайи ота-боболаримизнинг ўтмишларига мурожаат этиш экан. Яъни, осон, арзон ишлаб чиқариш ускуналаридан унумли фойдаланиш. Хўжаликда айнан шундай йўл тутилди. Бир зумда — йигирма кун ичида тегирмон қуриб, фойдаланишга топширилди. Электр ёрдамида ҳаракатланаётган ун «завод»и кунига беш тонна буғдойни майдалайди. Унинг биринчи маҳсулоти жигаристонликларга юборилган. Яхшиси тегирмончи Нарзулло Маматқуловнинг ўзи айтақолсин.

— Тангирбой тоғамнинг ёшлари саксон бирда. Зоминнинг катта тегирмончисилар. Бобом ҳам шу касбнинг бошини тутган. Кекса бўлишларига қарамай, тоғам ҳар ойда келиб, тегирмон тошини четнаб турадилар. Шундай қилинмаса, унининг кепаги кўпайиб кетадида. Айтишим керак, бу тошларни эски, ташландиқ бўлиб ўтган сув тегирмони ўрнидан қазиб олдик.

— Маҳсулотларни қаердан олаяпсизлар? — сўрайман Нарзуллодан.

— Ҳозирча у ер бу ердан. Ҳадемай буғдойларимиз пишади. Кейин ўз аравамизни ўзимиз тортаверамиз.

М. Сувонқулов унинг фикрини тўлдиради.

— Ҳозир пул билан ҳисоб-китоб қилинадиган замон. Айтмоқчи бўлганим тегирмончининг маоши. У ойига минг сўм олади. Қолаверса, саккиз ойдаёқ тегирмонимиз соф фойда бера бошлайди. Хўжалигимизда 883 хонадон бор. Мутахассисларимиз билан ўрганиб чиқдик. Халқимиз йилига 400 тонна ун истеъмол қилади. Бу йил оладиган донимиз миқдориям шунча. Демак, нон маҳсулотларига четдан эҳтиёж сезмаймиз. Ўзимизники — ўзимизга етади.

Хўжаликнинг иқтисодий ўқув хонасига кираман. У ерда иқтисодиётга оид кўрсаткичлар, маълумотлар ёзиб қўйилган: пахта майдони — 3310 гектар, ҳосилдорлик 28 центнердан, 71 ижарачи ишлайди. Дон экилган жой 351 гектар. 32,2 центнердан ҳосил олиш кўзда тутилган, 67 гектар ерга полиз, 2 гектар узумзор, 6 гектарига картошка, шунча миқдор ерда мева етиштирилади.

Ҳаммасини санаб ўтиш шартмасдир. Яхшиси, яна бир даромад манбаи устида тўхталсак. Ҳали катта қувватда бўлмаса-да, ғишт қуядиган ускуна синовдан ўтаяпти. У унчалик дов-дасқали эмас. Баҳоси 3300 сўм. Аммо хўжалик аҳлини таъминлай олади. Ҳозирча 177 оилага 25 сотихдан ер ажратилган. Йўл билан ҳисоблаганда 78 гектар. Янги оилаларнинг уй-жой қурилишларига фақат ғишт эмас, бошқа бинокорлик материаллари ҳам лозим. Айниқса, ёғоч. Шуни эътиборга олиб, Сибирь вилоятининг Ньяган шаҳри билан 500 куб ёғочга шартнома тузилган. Келтирилган ҳамон халққа бўлиб берилади.

Илгариги авлод-аждодларимизнинг суяги мустаҳкам бўлганлигини биламиз. Унча-мунчадан енгилмайдиган полвонлар, от минганда ерни зириллатган чавандозларни айтаяпман-да. Улар нега кучли бўлишган? Сабабини сўрасангиз, ота-боболаримиз рўзғорларида фақат зиғир ёғи ишлатишганлигини айтишади. Хўжалик етакчилари ана шу анъанани яна қайта тиклашди.

Ҳайдар Хўжамов дейди:

— Эллик кун бўлдиёв, жувоз очганмиз. Кунига 40-45 кило мой чиқарамиз. Бунга 80-90 кило кунжут, зиғир кетади. Кунжара ҳам хўжаликларга сотилаяпти. Тоннаси 30 сўм. Саккиз килолик кундага 6 кило кунжут, 2 кило чигит соламан. Электр ёрдамида ҳаракатланаётганиданми, икки сув беришдаёқ ёғ тайёр бўлади.

— Ҳамма оилалар харид қилишяптими?

— Мижозларнинг аксарияти кексалар. Ёки кимнинг ҳовлисида қария бўлсагина бизга келишяпти. Ёшлар зиғир мойи таъмини, кучини билармиди? Ўзим ҳақимда айтадиган бўлсам, отам Хўжам Ўтаев Ғаллаоролнинг Ёнбоштут қишлоғида жувоз ҳайдардилар. От билан. Тақдирни қарангки, 56 ёшга кириб, отам касбларини олдим. Бунинг бариси шу иш бошида турган Ҳомидхон Убайдуллаев туфайли бўлди. Зиғир, кунжутни етказишниям ўша киши зиммаларига олганлар.

Жувозхонага яна иккита кунда қўйиш мўлжалланган. Шунингдек, у ерда қандолатчилик — новвот, парварда, нишолда тайёрланади. Чанқов-босди ичимликлар ишлаб чиқариш нияти ҳам йўқ эмас. Бунга шароит, ускуналар етарли. Фақат шакарни топиш қийин бўлаяпти.

Хўжаликни ўрганиш чоғида менга яна бир нарса маъқул бўлди. У ерда маъқул бир иш йўлга қўйилган. Қишлоқ Шўросидаги кўрсаткичлар тахтасида, саранжом ва саришташиз, яъни яхши-ёмон уй, унинг эгалари, макони ҳар ойда суратлари билан намойиш қилинади. Буям озодаликни, саломатликни асрашнинг ўнғай усули.

Ортга қайтиш тараддудидаман. Ягона саволим қолганди. Директордан ўшани сўрадим.

— Ёшларнинг ишлаш, дам олиб ҳордиқ чиқаришларини ҳам ўйлаб юрганмисизлар?

— Ўзим комсомолдан чиққанман. Наҳот йигит-қизларнинг ғамини емасам? Руссиянинг бир чеккасида янги чўчқахона қурилибди. Унда қизлар ишлашаркан. Ёшлик эмасми, қуёш ботгач, ҳар куни ўйин-кулги, Чўчқахона яқинидаги клубда. Нари томондан йигитлар, бу ёқдан қизлар йиғилишиб, ярим кечагача ҳушчақчақлик қилишаркан. Бора-бора йигитлар қизлардан қочадиган бўлиб қолишибди. Ҳеч ким уларни ўйинга таклиф этмай қўйгач, қизлар ферма мудирига арз қилишган экан.

— Биз ишламаймиз. Йигитларга ёқмай қолдик.

Вазиятни тушунган мудир, дарров ишга киришибди. Душхона, сауна қурибди. Қизлар чўчқахонада бошқа, далада, балда алоҳида кийинадиган, келганда, кетганда ювинадиган бўлибди. Ўшандан кейин йигитлар яна қизларининг қўлидан тортиб, ўйинга таклиф этган экан.

Мен ҳам далачи йигит-қизларимизга шу нуқтаи назардан ёндашмоқчиман.

Қурбон АЛИ.
«Ёш ленинчи» махсус мухбири, Пахтакор ноҳияси.

Долзарб мавзуда суҳбат

Офицер бўлиш мумкин...

Маълумки, бу йил жумҳурият ҳукумати мамлакатда биринчи маротаба ССЖИ Қуролли Кучлари бош штаби билан Ўзбекистон ССЖ фуқароларини муддатли ҳақиқий ҳарбий хизматга чақиришни ва улар хизматни ўташларини яхшилаш тўғрисида битим имзолади. Унда хусусан, бош штаб Ўзбекистонда туб миллат йигитларидан номзодлар танлаб олиш ва уларни мамлакат мудофаа вазирлигининг ҳарбий-ўқув юртларига ўқишга кириш учун жўнатиш борасида аниқ мақсадни кўзлаб иш олиб боришни ўз зиммасига олиши кўзда тутилган.

ЎзТАГ мухбири Ўзбекистон ССЖ ҳарбий комиссари генерал-майор **В. Н. МАҲМУДОВ** билан шу мавзуда суҳбатлашди.

— Владимир Носирович, менимча, конкурсдан ташқари қабул нима эканлиги ва у нималар бериши кўпчиликни қизиқтирса керак!

— Бизнинг мамлакатимизда ҳарбий билим юртларига бундай қабул 1984 йилда жорий этилган. Бундан мақсад — армияда ва флотда барча иттифоқдош жумҳуриятлар туб миллатларига мансуб шахслардан бўлган офицерларни кўпайтиришдир. Ҳозир ҳарбий билим юртларга кирган ўзбекистонлик икки минг йигит ўқишни муваффақиятли тугаллаб, мамлакат қуролли кучларининг барча турларида турли офицерлик лавозимларида хизмат қилмоқда. Икки ярим минг киши таълим оляпти. Бу йил жумҳурият ҳарбий комиссариатига Ўзбекистондан борган йигитлар тўғрисида ижобий фикрлар билдирилган мактублар кўплаб келди. Харьков танк қўшинлари командирлари олий билим юртида фарғоналик курсантлар Дилмурод Каримов билан Равшан Усмонов, Боку умумқўшин командирлари олий билим юртида тошкентлик Рустам Қосимов, янгиерлик Толиб Аҳмов, андижонлик Музаффар Қодировлар, Серпухово ракета қўшинлари инженер-командирларни тайёрлаш олий билим юртида қаршилик Эркин Пирназаров, оҳангаронлик Баҳодир Йўлдошев ва бошқа кўпгина йигитлар муваффақиятли ўқишмоқда.

— Кимлар ўқишга конкурсдан ташқари қабул қилиниши мумкин ва улар учун қандайдир имтиёзлар борми!

— Аввало шуни айтмоқчиманки, бу тартибда ўқишга қабул қилинганлар Ўзбекистон ССЖ Ҳарбий комиссарининг розилигисиз билим юртидан ҳайдаб юборилмайди. Ўқишга кирувчилар, албатта соғлом, бақувват бўлишлари, ўрта маълумот даражасида зарур билимларни эгаллаган бўлишлари лозим. Рус тилини яхши билиш муҳим, чунки барча билим юртларида шу фандан имтиҳон топширилади. Яна махсус фанлардан ҳам имтиҳонлар бор. Ҳарбий билим юртларига конкурсдан ташқари қабул билан боғлиқ батафсил маълумотларни ҳар қандай ноҳия, шаҳар ёки жумҳурият ҳарбий комиссариатида олиш мумкин.

Қабул бу йил Тошкентда 5 июлдан 25 июлгача ўтказилади. Ўрта Осиёдаги ҳар қандай туб миллатга мансуб, ўрта маълумотли ва саломатлиги ҳарбий билим юртларида ўқиш учун яроқли 17 ёшдан 23 ёшгача бўлган йигитлар 30 июнга қадар жумҳуриятдаги ноҳия, шаҳар ҳарбий комиссариатларига ариза беришлари мумкин.

— Владимир Носирович, саркарда бўлишни орзу қилмаган аскар ёмон аскар, дейишади. Бизнинг бўлажак офицерларимизнинг ўсишида қандай истиқболлар бор!

— Бу аввало одатдагидек юқорироқ офицерлик лавозимларини олиб, хизмат пиллапояларида юқорига силжиш бўлади. Лекин улар ҳарбий академияларда ҳам ўқишлари мумкин. Шундай экан, ҳар бир лейтенант хоҳласа генерал бўлиши мумкин. Лекин дастлаб ҳарбий билим юртини туғаллаш лозим. Йигитларимиз ҳеч чўчимасдан ҳарбий билим юртларига ўқишга киришларини ва ота-оналар, ўзларининг шундай ўғилларидан фахрланишларини тилайман.

В. ДРАЧЕВ,
ЎзТАГ мухбири.

ОДАМЛАРНИ ЕДИРИБ-ИЧИРИШ УЧУН НИМА ҚИЛИШ КЕРАК?

Фориш ноҳиясида бу муаммони ҳал этишга киришишди. Ноҳия Кенгашининг ташаббуси билан бу ерда шахсий мол-ҳоллар рўйхатга олина бошланди. Бунда жойларда томорқа участкалари учун ажратилган ердан қандай фойдаланилаётганлиги аниқланмоқда. Баъзи участкалар бўш ётганлиги, баъзилар мол боқишни истамаётганлиги маълум бўлиб қолди. Ноҳия Кенгаши бўш ётган ерларни ўзлаштиришда, мол сотиб олиш учун қарз беришда кўмаклашишни ўз зиммасига олди. Бунда ноҳия давлат хўжаликлари дағал хашак, матлубот жамияти эса омихта ем ажратиб ёрдам беради.

Бу дастурни амалга оширгач, қандай натижаларга эришиш кутиляпти? Тасаввур қилингки, маҳаллада 50 оила истиқомат қилади. Ҳар бир оила бўрдоқига биттадан новвос боқади. Ҳар ҳафтада бир марта етарлича семирган новвослардан бири сўйилади, гўшт эса қатъий нархларда ёки бепул тақсимланади: новвос эгаси ўз маҳсулотини қўшниларга тақсимлаб бергач, бўрдоқига боқиш учун янги новвос олади. Ҳар ҳафтада эса қўшнилари етиштирган гўштдан ўз улушини олаверади. Шундан кейин то ўз маҳсулотини бўлашиш учун яна навбат келгунча деярли бир йил шундай давом этаверади. Бизнингча, шундай тартибда яшаса бўлади. Бунинг устига томорқа участкасида озуқа ва бошқа экинлар етиштириш билан жиддий шуғулланиш учун рағбат пайдо бўлади.

(ЎзТАГ мухбири).

Шу сўнгги хабар

ЦИРККА САНЪАТКОР НОМИ БЕРИЛДИ

Тошкент Давлат циркига ўзбек дорбозлари машҳур сулоласининг асосчиси, Ўзбекистон ССЖ халқ артисти Тошканбой Эгамбердиев номи берилди.

Ўзбекистон ССЖ Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси атоқли цирк санъаткори хотирасини абадийлаштириш мақсадида шундай қарор қабул қилди.

(ЎзТАГ).

ДЎСТЛИК УЧРАШУВИ

Бугун Фарғона вилоятида қўшни Хўжанд вилояти ёшлари кунлари бошланди. Ушбу тантаналар ҳар икки вилоят комсомол қўмиталари ташаббуси билан ўтказилмоқда. Меҳмонлар бир неча кун давомида Фарғонанинг шаҳар ва қишлоқларида бўлишади, ёшлар ҳаёти билан танишишади, меҳнат жамоаларига, ўқув юртларига боришади. Ўзаро мулоқотлар, давра суҳбатлари, икки қондош халқ ёш ижодкорларининг учрашувлари, концерт дасталарининг чиқишларига байрамда катта ўрин берилади. Хўжанд вилояти ёшлари кунлари 7 июнда Риштонда якунланиши кўзда тутилмоқда.

Бу тадбир шунинг учун ҳам аҳамиятлики, у Тожикистонда ўтадиган Ўзбекистон кунлари олдидан ўзига хос тайёргарлик бўлиб хизмат қилади.

(МУХБИРИМИЗДАН).

ИШБИЛАРМОН ЁШЛАР СЕМИНАРИ

Ўзбекистонда ўтган йил якунларига асосан 400 дан ортиқ ёшлар марказлари, ёшлар илмий-техника ижодиёти, ёшлар уй-жой қурилиш марказлари, талабалар ва ёшлар меҳнат бирлашмалари штатлари мавжуд бўлиб, уларда 3,5 мингдан ортиқ доимий ишловчи ходимлар ва 7 мингдан ортиқ шартномалар асосида ишловчи ходимлар бор. Умумий бажарилган иш ҳажми деярли 100 минг сўмни ташкил этди.

Шу билан бирга, 1990 йилнинг 1 июлидан, яъни «корхона, бирлашма, ташкилотларнинг солиғи тўғрисида»ги ССЖИ қонуни амалга кирганидан бошлаб кўпгина комсомол қўмиталари мураккаб аҳволда қолдилар: даромаддан давлатга солиқ тўлашни ва комсомолнинг улуши бўлган маблағни ажратишни хоҳламасдан корхоналар комсомолдан четлашиш йўлларини ахтариб қолдилар.

Комсомол қўмиталари ва ёшлар корхоналари узвий ҳамкорлигини таъминлашнинг асосий йўли улар учун ўзаро манфаатни шакллантиришдир. Бу соҳада Тошкентда, Самарқандда, Фарғонада қизиқарли тажрибалар бор. Бундай тажрибалар мамлакатимизнинг бошқа минтақаларида: Москва, Новосибирск, Нижний Новгород, Киевда ҳам бор. Тажриба алмашиш, келгуси ишларни белгилаш, ҳар томонлама алоқаларни ўрнатиш мақсадида Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитаси 11—13 июнь кунлари Тошкент шаҳрида Ўрта Осиё жумҳуриятлари, Қозоғистон, Озарбайжон ёш ишбилармонлари, комсомол ходимлари семинарини ўтказмоқдалар. Семинарда шунингдек РСФСЖ Украина, Белоруссия йирик ёшлар корхоналари, вакиллари, БЛКЁИ МҚ вакиллари, БЛКЁИ МҚ ва ССЖИ меҳнат вазирлиги қошидаги ёшлар олийгоҳи илмий-текшириш маркази олим ва мутахассислари қатнашадилар. Семинар дастуридан Ўзбекистон ССЖнинг қатор вазирлик ва идоралари раҳбарлари ва мутахассислари билан учрашув ҳам жой олган.

Семинарда иштирок этишни хоҳлаганларни вилоят комсомол қўмиталари ёки Ўзбекистон ЛКЁИ МҚ ёшларнинг ижтимоий-иқтисодий муаммолари бўлимига мурожаат қилишларини сўраймиз.

О. ВАЛИЕВ,
Ўзбекистон ЛКЁИ МҚ сектор мудири.

Эшитдингизми, ўқидингизми?

● Гагарин ноҳиясидаги дон маҳсулотлари комбинати меҳнатчилари янги сўйилган бир килограмм гўшт учун атиги 2 сўм 50 тийин тўламоқдалар. Корхонанинг жумҳурият Дон маҳсулотлари вазирлиги тизмасида энг яхши ҳисобланган ёрдамчи хўжалиги меҳнатчилари ана шундай имтиёзли шароитни яратдилар.

Комбинат ходимларига шу нархда 8,5 тонна гўшт сотилди.

● Пекин — Истамбул трансосиё магистрали Қозоғистон, Ўзбекистон ва Туркманистон ҳудудидан ўтади! Бу лойиҳанинг амалга оширилиши натижасида Ўрта Осиё жумҳуриятларида халқаро савдо тараққий топади, туризм ривожланади, Қолаверса, бу йўл истиқболда Осиё — Тинч океани минтақаси мамлакатлари билан Ғарбий Оврупони боғловчи энг қулай ва яқин йўл бўлиб қолади.

● Қорақалпоғистон Соғлиқни сақлаш вазирлигининг ташаббуси билан мамлакатнинг турли шаҳарларидаги олий ўқув юртларида таълим олаётган талабаларга ёрдам хайрия жамғармаси ташкил қилинди. Бу жамғарма ҳисобида ҳозирча маблағ кўп эмас, лекин бори ҳам малакали шифокорлар тайёрлаш билан боғлиқ долзарб муаммоларга сарфланади. Зотан, бу ерда малакали шифокорларга бўлган эҳтиёж жуда ўткир бўлиб турибди.

● Меҳр-мурувват ва саломатлик жамғармасининг Пахтаобод ноҳия бўлимига 35 минг сўм пул тушди — унинг фаоллари ташкил этган хайрия кечасида шунча пул тўпланди. Кечада кўпгина хўжаликлар, корхоналар ва ташкилотларнинг раҳбарлари иштирок этдилар. Масалан, Қўқон пахта тозалаш заводи жамғарма ҳисобига ўн минг сўм ўтказди. «Маданият» давлат хўжалигининг жамоаси бир кунлик иш ҳақини берди. «Москва» жамоа хўжалигининг меҳнаткашлари эса 40 нафар ёлғиз ва ногирон кишининг уй-жойларини ремонтдан чиқаришни ўз зиммаларига олдилар.

● Ҳарбий хизматчиларга қишлоқ хўжалиги тадбирларида қатнашганлиги учун пул тўланади. Хабаровск ўлка ижроия қўмитаси ва Узоқ Шарқ ҳарбий округи қўмондонлиги ўртасида тузилган битимда шундай фикр таъкидланди.

Устозга таъзим

САМАРҚАНДДАГИ А. С. МАКАРЕНКО НОМЛИ МУАЛЛИМЛАР БИЛИМ ЮРТИНИНГ 70 ЙИЛЛИК ТЎЙИ БЎЛИБ ЎТДИ.

Бу калом, бу кун минг бор такрорланар. Барибир кам. Ахир «устоз — отангдан ҳам улуғ», деб бежиз айтилмаган.

Ким биринчи ўқитувчисини қалбда чуқур бир энтикиш билан ёдга олмайди?

Энг табаррук зот — ўқитувчи эди.

Аммо, йиллар бу сўзга ҳам таъсирин ўтказдими, ё одамлар устозларга муносабатини ўзгартирдими?

Нимага мактабларда аёл ўқитувчилар кўпу, эркаклар кам. Улар бу касбдан маоши кам учунгина ўзини четга тортишяптими?

Нимага кейинги пайтларда матбуотда ўқитувчилар ҳақида бир-биридан даҳшатли далиллар билан танқидий мақолалар эълон қилиняпти?

Мактабларимизнинг ночор ҳолга тушиб қолишига нималар ва кимлар айбдор?

Дарвоқе, гап аёл ўқитувчиларнинг кўпайиб кетганлиги ё мактаблардаги ночор аҳволлар ҳақида эмас, лекин бир-бирига боғлиқ нарсалар кўпда.

Гап — Самарқанддаги А. С. Макаренко номли муаллимлар билим юртининг 70 йиллик тўйи ҳақида. Бу масканда ҳам ўқитувчилар тайёрланади. Шу боис юқоридаги фикрлар хаёлимдан ўтди.

Байрам арафасида билим юрти директори Қосим Давронов ва билим юртининг бошланғич синф ўқитувчилари тайёрлаш бўлими мудири Эшмирза Маҳмудовлар билан суҳбатлашдик.

— Қосим ака, билим юрти тарихи ҳақида сўзлаб берсангиз.

— Октябрь инқилобидан кейин халқ маорифини ривожлантиришга катта эътибор берилганлиги маълум. Инқилобдан кейин қисқа ва узоқ муддатли муаллимлик курслар ва билим юртлари ташкил этилди. Бизнинг билим юртимиз ҳам жумҳуриятимизда ташкил этилган тўнғич маърифат даргоҳидир. 1922 йилнинг 1 январидан Туркистон Маориф ҳайъатининг қарори билан Самарқанд Маориф олий билимгоҳи Самарқанд муаллимлар билим юртига айлантирилди. Бу билим юрти кейинчалик бир қанча номлар билан аталган.

Дастлабки йилларда ўқитувчиларнинг камлиги, ташкилий ишлардаги камчиликлар, моддий томондан етишмовчиликлар бўлгандир. Лекин яхши ниятда бошланган ишнинг келажаги хайрли эди. Илк ўқитувчиларнинг фидойиликларини ҳали-ҳануз эҳтиром билан тилга оламиз.

Маърифатпарвар муаллим Исматулла Раҳматуллаев билим юртига узоқ йиллар раҳбарлик қилган.

Ўзбекистон ССЖда хизмат кўрсатган ўқитувчи Юнус Юсупов билим юртига 40 йилдан зиёд оталиқ қилди. Билим юртини тажрибали мутахассислар билан таъминлаш, таълим-тарбия жараёнини такомиллаштириш, дарсларни юқори савияда ўтказиш, техник воситалар билан таъминлашда у кишининг хизматлари беқиёс.

— Билим юртида ўқиганларнинг кўпчилиги таниқли кишилар дейишади.

— Биз собиқ ўқувчиларимиз билан ҳақли равишда фахрланамиз. Улар орасидан 10 нафар академик етишиб чиққан. Воҳид Абдуллаев, Зариф Ражабов, Аловиддин Баховиддинов, Ботир Валихўжаев, Азиз Юсупов, Ҳамид Олимжон, Шукур Саъдулло, Фотеҳ Ниёзий, Музайяна Алавия, Барот Бойқобилов... Бундай номларни кўплаб келтириш мумкин.

— Нимагадир билим юртларингизда фақат жисмоний тарбиядан сабоқ берувчи ўқитувчилар тайёрланади, деган тушунча бор.

— Йўқ, бошланғич синф ўқитувчилари ҳам тайёрланади. Юқоридаги тушунчанинг пайдо бўлишига ўн йиллар давомида бошланғич синф ўқитувчилари тайёрлаш гуруҳининг ёпиб қўйилиши сабаб бўлган эҳтимол. Лекин ҳозир иккала гуруҳда ҳам талабалар билим олмоқда.

— Билим юртининг ўзига хос анъаналари борми!

— Авлодлар учрашувини, миллий байрамларимизни нишонлашни анъана деб биламиз. Халқ театримиз бор. Бу театр саҳнасида «Гулсара», «Нурхон», «Заҳарли ҳаёт», «Абдулла Набиев» сингари қирқдан ортиқ саҳна асарлари қобилиятли талабаларимиз томонидан намойиш этиб келинмоқда. Театр жамоаси вилоят Ленин комсомоли мукофотининг совриндори бўлган.

— Узоқ йиллар фақат жисмоний тарбия ўқитувчиларини тайёрлаш ўз самарасини бергандир!

— Албатта. Билим юртини битириб кетганлар ва талабалар ўртасида катта спортга қадам қўйганлар анчагина. ССЖИ спорт мастери Комил Тохиров, ССЖИ спорт мастерлигига номзод Умид Ўзбеков, Галина Максименколар муаллимлик жамоамизнинг фахри. Билим юртимизда зарур жиҳозларга эга бўлган спорт зали, енгил атлетика маркази, волейбол, баскетбол майдончалари мавжуд. Билим юртининг майдони салкам 6 гектар. Бу бизга жуда катта имкониятларни яратиб бераяпти.

Байрам тантанаси арафасида билим юрти ўқув корпусининг янги бино лойиҳаси тайёрланди. Бу яна бир қанча қулайликлар яратади, деб ўйлаймиз.

— Эшмирза ака, сиз бошланғич синф ўқитувчилари тайёрлаш бўлимига мудирлик қилар экансиз. Ҳақиқатан кичкинтойлар заифлашиб боряптими ё ўқитувчиларнинг билим доиралари қониқарсизми!

— Менга қолса, мактабга эътибор билан жамиятга, яшашга муносабатни ўзгартириш мумкин. Ҳамма нарса мактабдан бошланади. Боланинг бўлари мактабда бўлади. Баъзида ҳужжат топширишга келган ўқувчиларни кўриб, қийналиб кетаман. Улар мактабда ўн йил ўқиб, нимани ўрганган?

Тарбия соҳасида пастга кетиш бўляпти. Бир куни шаҳардаги мактаблардан бирига бордим. Юқори синф ўқувчиларининг кўпчилиги тилла тиш қўйиб олишибди. Қайси хизматлари эвазига? Болаларимиз яшаш маъносини қиййимкечакда кўришмоқда.

— Сабаби нимада, деб ўйлайсиз!

— Эътиқодсизликда. Кичикларни катталарга ҳурмати йўқлигида. Меъёр нималигини, унинг чегарасини билмасликда. Майли, биз бошдан бошлайлик. Бошланғич синфларда аҳлоқ тарбияси дарс сифатида ўтказилсин. Бу дарсларни фақат ўқитувчиларгина эмас, қишлоқнинг ҳурматли онахонлари, отахонлари, иболи келинлари, хаёли қизлари ҳам ўтишсин. «Одобнома» дарсларини чегарага солиб қўймайлик.

— Ҳалидан бери ён дафтарчангизга қараб қўйяпсиз. Унда нималар ёзилган!

— Баъзида, турли ҳолатларни кўрганим, хаёлимдан ўтганларни ёзиб қўяман.

— Танишсак бўладими!

— Нима учун «Ҳуснихат» дарслари мактаблардан олиб ташланган? Бу дарсда фақат чиройли ёзиш эмас, боланинг иродаси тобланади, гўзалликни ҳис қилишни ўрганади, тартибли бўлади. Ахир баъзи фолбинлар ҳуснихатига қараб инсоннинг қандайлигини айтиб беради. Бу дарс олиб ташланганининг самараси ўлароқ болаларимизнинг хати тартибсиз, хунук.

— Бизлар мактабда ўқиганда «Ким чиройли ёзади!» деган мусобақа бўлар эди.

— Балли. Яна бир мулоҳазам бор. «Мусиқа саводи» дарслиги кейинги йилларда нашр этилмаяптими — жуда камайиб кетган. Ҳар бир бошланғич синф ўқитувчиси мусиқа асбобининг бирор турини чала билиши керак. Ахир у дарс ўтади, мусиқани оғизда ё ёзувда ўргатиб бўлмайди-ку. Мана, бизнинг дидсиз бўлиб қолишимизга, қўполлашиб бораётганимизга сабабларни қаерлардан излашимиз зарур.

Мен миллатчи эмасман. Лекин биринчи синф болаларига рус тили дарси ўтилишига қаршиман. Улар она тилларини чуқурроқ ўрганишсин. Иккинчи тилни юқори синфларда ҳам ўрганаверишади. Кеча мактабга борган бола бирданига икки тилни ўзлаштиришга қийналиб қолади.

— Бу ўқитувчига боғлиқ эмасми!

— Юрагимнинг оғриқ нуқтасини топдингиз. Мен бир неча рўзномаларнинг штатсиз мухбириман. Шунинг учун қишлоқларда кўп бўламан. Қишлоқ мактабларида бошланғич синфларни кўп ҳолларда мутахассис бўлмаган ўқитувчилар ўқитишади. Сабаби, бугунги кунда «сир» эмас. У «таниш-билиш»ликка бориб тақалади. «Бир амаллаб ўтаверади». Қанчалаб гўдакларни миясини «майиб» қилиб қўяётгани билан ҳеч кимнинг иши йўқ.

— Биз билим юртларингизнинг 70 йиллик тўйи баҳона суҳбатлашиб ўтирибмиз.

— Байрам ўз йўлига. Ҳаммамизнинг мақсадимиз — яхшилик. Юқоридаги фикрларни ҳам ўша сабаб айтдим-да. Қанийди мактабларимизни тамомлаётган қизларимиз оқила уй бекаларидек рўзғор ишларини бекаму-кўст бажарадиган, ширин таомлар тайёрлайдиган бўлиб чиқишса. Бу истак анчадан бери айтилаяпти. Лекин истак ҳамон истаклигича қолмоқда.

—Нариги хонада қизлар электрон ҳисоблаш машиналари қошида ўтиришибди.

— Ҳа. Тўққизта ўқув хонамиз ЭҲМ билан жиҳозланган. Байрам арафасида бу хоналар таъмирланди. Талабаларимиз учун бир қанча шароитлар яратилди. Спорт майдонлари қайта тиқланди.

— Меҳмонлар кўп бўладими, деймаи.

— Ахир шу кунгача бу даргоҳда 22 мингга яқин талаба учирма бўлган. Уларнинг ташрифини кутамиз.

Ахир бегонани бунчалик орзиқиб кутишмайди-ку. Устозлари уларни ўз уйларига чорлашяпти. «Таъзим сизга устоз!» сўзларини қай юрак эшитгиси келмайди? Шодиёнали кунларда бу калом янада ўзгача эшитиладими-ей.

Билим юрти ҳовлисида гуруҳ-гуруҳ қизларга дуч келдим. Беихтиёр фақат аёллардан иборат ўқитувчилар жамоаларини кўз олдимга келтирдим. Қалбимни бояги ширин суҳбатдаги қониқиш ўрнига ғашлик қоплади.

Уйда ҳам, мактабда ҳам Она тарбия билан шуғулланмоқда. Демак, бутун эл—улус тарбияси улар зиммасига тушмаяптими?

Оналарнинг митти юраклари бу залворли юкни кўтаришга қийналиб қолмайдими? Дарвоқе, қийналиб қолди.

Мен шундай ўйладим.

Шу хаёл Самарқанддаги муаллимлар билим юртининг 70 йиллиги нишонланган кунда янада тинчлик бермаяпти.

Гули ЧЕҲРА,
«Ёш ленинчи» мухбири.

ДИПЛОМЛИ МУТАХАССИСЛАР КЎПАЙМОҚДА

ЛЕКИН БИР САВОЛ ТУҒИЛАДИ: БУ ҚЕРАКЛИ НАТИЖАНИ БЕРЯПТИМИ?

ТОШКЕНТ Давлат маданият илмгоҳида ҳозир ишга йўлланма олган битирувчиларни табриклашяпти. Собиқ афғончи жангчи Рустам Абдуллаев ўз мамнунлигини яширмаяпти — уни Қашқадарёнинг Ғузор ноҳиясидаги жонажон Каприн қишлоғида клуб мудири лавозими кутиб турибди. Унинг рафиқаси — андижонлик Ҳимоят Тўрахонова ҳам ўша ёққа кетади. У бадиий ҳаваскорлик тўгарагининг ташкилотчиси мутахассислигини олди. Азамат Сатторов ҳам илмгоҳ дипломини олиши билан Сурхондарё вилоятидаги ўзи туғилиб ўсган «Комсомолобод» давлат хўжалигига жўнаб кетади. Ўқишга Тўрткўлдан келган Шуҳрат Турумбетов бўлажак хореограф бўлиб қайтади. Кўпгина битирувчилар ўз улкаларига кутубхоначи бўлиб кетишяпти.

Манзара бир қарашда қувончли кўринади. Бунинг устига деканларнинг ҳам, ўқитувчиларнинг ҳам фикрича, ёш мутахассисларнинг тайёргарлик сифати талабга жавоб беради. Лекин ҳар доим ҳам А. А. Тўраев завқланишга мойил эмас. Бу йил олий ўқув юрти деярли уч юз мутахассисга ҳаётга йўлланма беряпти. Ҳозирча ўзи туғилиб ўсган жойларга қайтаётганлар ишда муқим ишлаб қолишлари тўғрисида ишонч билан гапириш мумкин, лекин бундайлар кўп эмас. Бошқалар тўғрисида бирор нарса дейишга ҳали эрта, агар статистикага таянилса, ҳатто хатарлидир. Ҳисоб-китобларнинг кўрсатишича, битирувчиларнинг тахминан ярми илмгоҳ олдига қўйилган мақсадга эришолмаяпти, яъни маданий-оқартув муассасаларидан четда қолмоқда. Бу айниқса қишлоқ ноҳияларига тааллуқлидир. Фақат ўтган йилнинг ўзида 355 битирувчидан 215 нафаригина белгиланган жойга етиб келди, уларнинг қанчаси штатда қолиши тўғрисида гапиришга ҳали эрта. Кўрсаткичлар кишини сира қувонтирмайди, ҳар бир ёш мутахассисни тайёрлаш давлатиўн минг сўмга тушиши ҳисобга олинадиган бўлса, қанчалик катта зарар етказилаётганлиги равшан бўлиб қолади. Қолаверса, гап фақат пулда эмас.

Илмгоҳ кафедралари тиғиз фаолиятининг самараси нима учун бу қадар паст? Олий ўқув юртидаги ходимлар бунинг сабабларига тўхталиб, биринчи ўринга мутахассислар моддий таъминотини қўйишмоқда. Ҳақиқатан ҳам, битирувчилар одатда маоши 100—120 сўмлик лавозимларда иш бошлашади. Бунақада бошқа жойда, аввало кооперативда, савдода кўпроқ пул топиш иштиёқини енгиш жуда қийин. Битирувчиларнинг бир қисми профессионал ижодий жамоаларда ўз бахтларини қидиряпти, бу илмгоҳ дипломининг аҳамиятини ошираётганлигини кўрсатади, лекин унинг бевосита вазифасига мос келмайди.

Бошқа фактлар ҳам маълум — ўз клублари, маданият саройлари ва уйлари тақдирига бефарқ қарамайдиган айрим саноат корхоналари, жамоа ва давлат хўжаликлари битирувчиларга моливий ёрдам бериш учун имкон топяпти, баъзи хўжаликлар эса, масалан, Бўка ноҳиясидаги «Коммунизм», Денов ноҳиясидаги «Ғалаба» хўжаликлари битирувчиларга уй-жой ҳам таҳсил олаётган вақтидаёқ моддий ёрдам кўрсатяпти, илмгоҳ жамғармасига каттагина бадаллар тўлаяпти. Маҳаллий Кенгашлар, уларнинг ижроия қўмиталари ва маданият бошқармалари бу фойдали ташаббусни кенг оммалаштирмаётганлиги кишини ажаблантиради, холос.

Баъзи меҳнат жамоалари ва ташкилотларнинг уларга олий ўқув юртига кейинчалик ўз қишлоқларига ва қўрғонларига ишлайдиган йигит-қизларни йўллаш ҳуқуқини бериш тўғрисидаги таклифлари диққатга сазовор. Бунда абитуриентларни танлашни маҳаллий мактабларда конкурс асосида ўтказиш мумкин бўлади. Бу таклифнинг ўз ижобий ва салбий томонлари бор. Лекин бу масалани илмгоҳ мустақил равишда ҳал қилолмайди, тегишли идоралар эса уни кўриб чиқишга ҳеч фурсат топишолмаяпти.

Ноҳия ва қишлоқ маданият муассасалари тузилишини қайта кўриб чиқиш тўғрисидаги илмгоҳ бир неча бор билдирган таклифни ҳеч ким қўллаб-қувватламаяпти. Одатда йўлланма билан хореограф, ҳаваскор духовой оркестр дирижёри, хор бўлиб келиш ташкилотчиси келади, клубда ёки маданият уйида эса улар учун штат лавозими йўқ. Ноилож бошқа лавозимни эгаллашга ёки бирор жойдан иш қидиришга тўғри келади. Бу одатий ҳол бўлиб қолган. Нима қилиш керак? Эскириб қолганлиги яққол кўзга ташланиб турган штат тузилишидан жой тополмаётган бундай мутахассисларни тайёрлашни тўхтатиш керакми? Балки ҳужжатларга ҳозирги кун талабларига жавоб берадиган тузатишлар киритилса яхшироқ бўлар?

Илмгоҳ ректори А. А. Тўраев ёш мутахассисларнинг муқим ишлаб кетишига салбий таъсир қилаётган шароитлар тўғрисида гапириб, агар маданий-оқартув муассасаларининг раҳбарлари битирувчиларни ишга жойлаштиришдан манфаатдор бўлганларида кадрлар масалаларининг аксарияти тезроқ ҳал этиш мумкин бўлур эди, деб таъкидлади. Афсуски, уларда бундай манфаатдорлик йўқ. Кўп ўринлари бир мисол: битирувчилар тақсимланадиган мажлисда фақат Тошкент, пойтахт вилояти, Қорақалпоғистон ва Бухоро маданият муассасаларининг вакиллари иштирок этдилар. Ҳаваскор ижодий жамоалар ташкилотчиларининг улкан армиясига ҳомийлик қиладиган касаба уюшмаларининг вакиллари қатнашмади. Бошқа бир мисол: саноқли муассасаларгина битирувчилар учун расмий сўровномалар бердилар. Сабаби: қонунда кўзда тутилганидек, уй-жой ва бошқа имтиёзлар бериш учун масъулиятни ўзига олишни, билими паст ходимларни қутилишни хоҳламаслиқдир.

Кадрлар муаммолари жумҳуриятда маданий-оқартув ишларини ривожлантириш сезиларли ўрин тутиши керак бўлган илмгоҳнинг бутун фаолиятига таъсир қилмоқда. Моливий қийинчиликлар туфайли талабалар камроқ қабул қилинаётганлиги натижасида аҳвол янада мураккаблашмоқда. Ўқувхоналарда талабалар сийраклашиб боради, демак, бирорта ҳам талаба илмгоҳ доирасидан четда қолмаслиги, ҳар бир битирувчи маданият ходимлари сафидан ўзига муносиб ўрин топиши ниҳоятда муҳимдир.

Л. ГРИГОРЬЕВ.

Киши қачон ҳаётидан, ишидан мамнун бўлади? Турмушида мазмун, ҳаракатида самара бўлса. Энг аввало меҳнатидан ўзи завқ ололса, ўзгаларга нафи тегса. Эл ободлигига, юрт фаровонлигига, жамият равнақига ҳисса қўша олса, демак ўтаётган умрида маъно бор, нияти холис.

Давр мураккаб. Иқтисодиётимизда инқироз. Ҳаётимиз қайси бир соҳаси, жабҳасини олманг ўзига хос мураккабликлар, муаммолар юзга қалқиган. Лекин ҳар қандай вазиятда-да, ўз бурчини аъло даражада бажараётган заҳматкаш ишчилар ҳам бор.

Самарқанддаги «Красный двигатель» заводининг 12-цехида Муҳиддин Жумаев уста бўлиб ишлайди. У цех технологи Равшан Мажидов билан ҳамкорликда сифатли эҳтиёт қисмлар ишлаб чиқармоқда.

СУРАТДА: М. Жумаев, Р. Мажидовлар ўз меҳнат маҳсули — поршинларнинг сифатини кўздан кечирмоқдалар.

Ғ. АЛИЕВ олган сурат.

XX аср кундалиги

ЁШЛАР ҲАЁТИДАН

ХЕЛЬСИНКИ. Бу йил Хельсинкининг йўлдоши — Ванта шаҳрида яшовчи Элла Праминдра Юнея билан Шарқий Финляндиянинг Йоенсу шаҳри яқинидаги Ките деган жойда яшовчи Пяйви Ненонен Финляндия ўрта мактаблари битирувчилари орасида рус тилининг энг яхши билимдонлари деб топилди. Бу ўрта ўқув юртлари — лицейларнинг битирувчи синфларида давлат имтиҳонлари якунлари чиқарилганда маълум бўлди. Бу ўқув юртларини битирган ўқувчилар талаба номини олишади ва талабалар бош кийимини кийиб юриш ҳуқуқини қўлга киритишади.

Элла Праминдра рус тилини ўрганишнинг тўла, ўн йиллик курси бўйича имтиҳон топширганлар ўртасида ўтказилган танловда ғолиб чиқди. У олти фан, шу жумладан чет тили — рус тили бўйича барча имтиҳонларни «аъло» баҳога топширди. Элла икки тилда сўзлашадиган оилада улғайган — унинг отаси анчадан буён Финляндияда яшовчи ҳинд. Элланинг ТАСС мухбири билан бўлган суҳбатда айтишича, у ўқишни пойтахтдаги савдо илмгоҳида давом эттириш ниятида.

Элланинг кўрлар мактабида ўқиган тенгдоши Пяйви рус тилини қисқа курс бўйича, 3—5 йил давомида ўрганганлар орасида ғолиб чиқди. У ҳам рус тилидан топширилган имтиҳонда ўн балл олди, бу биздаги беш баҳога тўғри келади. Пяйви ўқувчиларнинг рус тили билимдонлари бутун Финляндия олимпиадасининг бахтиёр ғолиби ҳам бўлган эди. Бу олимпиада шу йилнинг апрель ойида Хельсинкида бўлиб ўтганди. Шу йилнинг июнь ойида у финляндиялик яна беш нафар ўқувчи билан бирга Москвага бориб, ўқувчилар орасида рус тилидан ўтказиладиган халқаро олимпиадада қатнашади.

Расмий маълумотларга кўра, шу йил баҳорида Финляндия ўрта мактаблари ўқувчилари ўртасида 1174 битирувчи рус тилидан имтиҳон топширди. Шулардан 134 нафари рус тилини ўрганишнинг тўла курсидан ва 1040 нафари қисқача курсдан имтиҳон топширди. Ўтган йили 1146 ўқувчидан 145 нафари тўла курсни, 1001 ўқувчи эса қисқа курсни тугаллади.

Тўғри, умумий кўрсаткичлар Финляндияда рус тилини ўрганишни истовчилар камайиб бораётганини очиб бермайди. Чунончи, «Кансан Уутисет»нинг шу йил апрель ойида ёзишича, масалан, ўз катталигига кўра мамлакатда иккинчи ўринда турувчи Тампере шаҳри ўқувчилари орасида 1989 йилда чет тили сифатида рус тилини учинчи синфларнинг 38 ўқувчиси ўргана бошлаганини ёзган эди. Ўтган йили рус тилини 17 ўқувчи ўргана бошлади, бу йил эса кузда — янги ўқув йилида рус тилини ўрганиш истагини атиги тўрт киши билдирди.

Маҳаллий мутахассисларнинг фикрича, Тампередаги вазият бутун мамлакатда вужудга келган аҳволни акс эттиради.

Ҳозир Финляндия мактаб ўқувчилари орасида чет тиллардан инглиз тили айниқса катта шуҳрат қозонган. Бу тилни Финляндия мактаблари ўқувчиларининг 86,2 фоизи ўрганмоқда. Финляндия мактабларининг учинчи синфларида немис тилини ўқувчиларнинг 1,6 фоизи, француз тилини 0,8 фоизи ва рус тилини 0,6 фоизи ўрганмоқда.

ЛАГОС. Лагос технология коллежида тартибсизликлар юз берди. Бу тартибсизликларда 3 мингдан кўпроқ талаба иштирок этди. Талабалар ректорнинг талабалар шаҳарчаси ҳудудида жойлашган коттежига ҳужум қилмоқчи бўлдилар, лекин уларни полиция ҳайдаб юборди. Икки киши ҳалок бўлди, бир неча киши жиддий жароҳатланди, деб хабар қилади НАН агентлиги. «Агар биз бўлмаганимизда улар ректорни ўлдиришарди», деди НАН мухбири билан суҳбатда Лагос штати полициясининг комиссари Сани Аҳмад. У бир қанча талабаларни ҳибсга олингани ҳам маълум қилди. Дастлабки маълумотларга кўра, бутун можаро маҳаллий талабалар уюшмасининг икки гуруҳи ўртасидаги мухолифликдан бошланган. Коллеж номаълум муддатга ёпиб қўйилди, унинг ҳудудини полиция нарядлари қуршаб олди.

Бенин-Сити шаҳри дорилфунунида ҳам ғалаёнлар бўлиб ўтди. Талабалар уюшмаси раисининг ҳибсга олинишига қарши норозилик белгиси остида, деб хабар қилади НАН, талабалар машғулотларга бормай қўйишди. Шундан кейин улар шаҳар кўчаларига чиқишга қарор қилишди, лекин талабалар шаҳарчасидан чиқадиган барча жойларни тўсиб турган полиция отрядлари уларга йўл бермади.

Хабардор доираларда бу воқеаларни Нигерия талабалари миллий уюшмаси билан ҳукумат ўртасидаги қарама-қаршилик натижаси деб ҳисоблашмоқда. Нигерия талабалари миллий уюшмаси ўз талаблари қондирилмаса, 27 май куни бутун мамлакатда талабалар ғалаёнлари уюштирилишини айтиб, пўписа қилган эди.

(ТАСС).

Ранг-баранг олам

ОМАД КУЛИБ БОҚДИ

● ИСМОИЛ Зоҳид ота-онасидан ёш қолди. Етим бола Мисрдаги Асют шаҳрида тоғаси қўлида тарбия олди. Майда савдогар бўлмиш тоғаси Исмоилни ҳаддан ташқари эркалатмади, фақат уй-жойини унга васият қилиб қолдирди. Тоғаси оламдан ўтганда Исмоил 19 ёшда эди, унга фақат кийим шкафи бўлган бир уй қолди. Ҳаёт кечириши қийинлашиб қолган Зоҳид шкафни бўлакларга бўлиб сотиш мақсадида ҳовлига олиб чиқиб, буза бошлади. Шкафнинг орқа деворини бузаётиб, ўз кўзларига ишонмай қолди — у ерда эски қора портфель яшириб қўйилган бўлиб, унинг ичида ўтган асрнинг ўрталарида ишланган 185 та олтин танга бор экан. Лекин, Исмоилнинг тоғаси бу хазинани билганми, йўқми, номаълум.

РЕКОРДЧИ ҚОВУН

● АМРИҚОЛИК фермер Норберт Галагуло жуда ҳам улкан қовун етиштирди. Унинг оғирлиги — 99,5 килограммдир. Норберт бу рекорди учун шу воқеа муносабати билан махсус зирҳ этилган медаль билан тақдирланди. Бироқ, унинг 13 ёшли қизи Сюзанна бир журналистга арз қилди: «Отам қовунни Бэби деб атаб, деярли ҳар куни уни парваришларди. У фақатгина қовунга сув қуйиб, ўтлардан тозалабгина қолмасдан, соатлаб у билан гаплашар, силаб-сийпар, ҳатто гоҳ-гоҳида қовунни ўпиб қўярди». Балки, хўжайиннинг ўта яхши муносабати учун қовун миннатдорчилик эвазига рекорд ҳосил билан жавоб қайтаргандир.

ТУМШУҒИДАН ИЛИНДИ

● БРАЗИЛИЯНИНГ Итабуна шаҳрида яшовчи Иеронимус Гарсиа ўзида йўқ хурсанд эди. Ахир қувонмай бўладими? Ҳозиргина олиб қочган «Ханда» маркали яп-янги автомобилни ҳайдаб кетяпти. Бироқ, қувончи узоққа чўзилмади. Бироз дам олиш мақсадида, ундан тушмоқчи бўлганди, бирорта ҳам эшик очилмаса бўладими? Ойналарни синдирмоқчи эди, бўлмади, улар худди чўян каби қаттиқ эди. Бу ҳам етмагандек, машина ўғриси «Ханда»ни ҳайдамоқчи бўлганди, қанийди, юргиза олса... Полиция Гарсияни тезда қўлга туширди. Маълум бўлишича, машина рулига бегона кишининг қўли тегиши билан, автоматик сигнализация ишга тушиб, эшиклар ўз-ўзидан қулфланиб қолиб, двигатели «ишдан чиқар» экан.

БРАЗИЛИЯ КОМПАРТИЯСИНИНГ IX СЪЕЗДИ

РИО-ДЕ-ЖАНЕЙРО. (ТАСС мухбири Юрий Кротков). Бу ерда Бразилия Коммунистик партияси (БКП)нинг IX съезди очилди. Рио-де-Жанейро штати дорилфунунининг мажлислар залида тантанали очилиш маросимида БКП Бош котибининг ўринбосари Роберту Фрейри Коммунистик ва ишчи партиялардан съезд номига келган табрикномаларни ўқиб эшиттирди. Съезд делегатлари КПСС Марказий Қўмитасининг табригини гулдурос қарсаклар билан кутиб олдилар. Уни ССЖИнинг Бразилиядаги элчихонаси вакили БКП бош котиби Саломао Малинага топширди.

Табиат ва биз

ТОҒ ДЕНГИЗИДА ЯНГИ БАЛИҚЛАР

Чорвоқ денгизи сув ости дунёси Лосось уруғига мансуб қимматбаҳо Пеляди балиқлари билан бойиди. Бу ерга ана шу балиқ чавоқларидан 600 минг донаси олиб келиб ташланди. Сунъий денгиз кўп йиллардан бери олимлар ва мутахассисларнинг эътиборини ўзига жалб этиб келяпти. Улар бу ерда балиқчиликни ривожлантириш мақсадида илмий тадқиқот ишлари олиб боришмоқда. Куёшли май кунларининг бирида сув омбори соҳилидаги Сижжак қишлоғида Шимолий Муз океани дарёларида яшайдиган бу балиқ чавоқларини кўчириб келтириш юзасидан бошланган ишлар ниҳоясига етказилди.

Бу иш денгиздан неча юзлаб километр нарида — Қирғизистонда бошланган эди. Ўтган йилнинг декабрида ССЖИ балиқ етиштириш бош бошқармасининг Бишкекдаги Ўрта Осиё минтақа ишлаб чиқариш станциясининг мутахассислари юксак тоғликда жойлашган сон кўлда иқлимга мослаштирилган Пеляди увулдириқларини етиштирган эдилар.

Балиқ чавоқлари Пржевальский заводининг цехларида боқилади. Вақти келиб балиқ чавоқлари махсус идишларга жойлаштирилди ва автомобиль ҳамда авиатранспорт ёрдамида Ўзбекистонга келтирилди. Пржевальскдан Сижаккача бўлган йўл 17 соатда босиб ўтилди.

Бу ишга бошчилик қилган Ўзбекистон балиқ етиштириш бошқармаси бошлиғининг ўринбосари Б. Обидов «нозик юк» эсон-омон олиб келинганини айтди. Йўл узоқ бўлишига қарамай, балиқ чавоқларига етарли ҳарорат, зарур шарт-шароит яратишга муваффақ бўлинди. Уларнинг жуда оз қисми нобуд бўлди, Пеляди болаларининг бу туркуми сув ҳавзасида худди аввалгидек шароитга кўникишига ишончимиз бор. Чунки 1984 йилдан бошлаб ҳар йили Чорвоқ сув омборида ана шу балиқ иқлимга мослаштирилмоқда.

Агар бу гал келтирилганларини ҳисобга олсак, денгизга жами 4 миллионтага яқин Пеляди болалари қўйиб юборилди. Унинг яшаши ва ривожланишига кўп омиллар таъсир қилмоқда. Асосийси озуқа базаси бўлиб бу база ҳам қирғизистонлик балиқчилар ёрдамида вужудга келтирилди. Кейинги йилларда Чорвоқ сув омбори балиқларга ем бўладиган турли-туман майда жонзодлар билан бойитилди.

Мутахассисларнинг фикрига қараганда, энди Пеляди балиқларини боқиш учун сувда етарли ем бор. Ана шу ем илгари бу ерга ташланиб, ҳозир кўпайиб кетган Зоғора ва Иссиқкўл гулмоҳиси балиғига ҳам етиб ортади.

— Пеляди жуда мазали балиқ, у бу ерда тез кўпаймоқда, натижада балиқчилар ва овловчилар орасида анча машҳур бўлиб кетди,—деди «Узбекрибвод» мутахассиси М. Шаропов.— Мамлакат балиқ етиштириш бош бошқармаси ўзининг жумҳурият ва минтақа ҳавза бошқармалари орқали шимолдан келтирилган ана шу балиқни мамлакат Оврупо қисмининг кўллари ва дарёларидагина эмас, айни вақтда жанубий жумҳуриятларнинг тоғли сув ҳавзаларида ҳам мослаштириш юзасидан тажриба ўтказмоқда. Бинобарин, овланадиган балиқларни тўла иқлимга мослаштириш ва уларни кўпайтириш учун анчагина вақт керак.

Биз Чорвоқ сув омборида саккиз йилдан бери Пеляди балиғини кўпайтириш билан шуғулланаяпмиз. Азмойиш олиш мақсадида ов қилганимизда, тўрга вазни икки килограммгача бўлган Пеляди балиғи илинмоқда. Бу эса улар иқлимга яхши мослашганидан далолат беради. Лекин, бунга қараб уларнинг табиий кўпайиши етарли даражада бўляпти ва ов қилиш мумкин, деб бўлмайди. Узоқ муддат туб илмий текширишлар олиб боришимиз, аниқ илмий биологик асосларга таяниб, ҳавзадаги товар балиғининг умумий ҳажмини, уни қанча миқдорда овлаш мумкинлигини аниқлашимиз зарур. Бизда ҳозирча бундай маълумотлар йўқ.

Чорвоқ сув омборининг теварак атрофи бўстонлиқликлар, чирчиқликлар, тошкентликлар, жумҳуриятимиз бошқа минтақалари аҳолиси учун севимли оромгоҳга айланган, улар ана шу шимолдан келтирилган балиқни қачон тотиб кўришлари мумкин? Бунга ҳали анча бор. Пеляди балиғини овлаш маъносида Ўзбекистон балиқ етиштириш бошқармаси мутахассисларининг фикрини тушунса бўлади: яхшиси бироз сабр қилиш керак, сабр таги раҳмон дейдилар. Ўйламай-нетмай ов бошлаш балиқчиларнинг кўп йиллар мобайнида сарфлаган куч-ғайратларини чиппакка чиқариши, сувости ҳайвонот дунёсига ўнглаб бўлмас зарар етказиши мумкин. Жумҳурият табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси ҳузурида назорат олиб борувчи ҳайвонот ва ўсимлик дунёсини сақлаш ҳамда улардан оқилона фойдаланиш жумҳурият давлат инспекциясида хабар қилишларича, Чорвоқ сув омборида Пеляди балиқлари қандай ривожланаётгани, уларнинг аҳволи ўрганилмоқда, келаси йили шу балиқларни ов қилиш учун рухсат бериладиганга ўхшайди.

Шундай қилиб, сабр-қаноат қиламиз. Балиқ овини тақиқлайдиган амалдаги қонунга қарамай, уни овлаб бойлик орттиришга қарор қилганларга Ўзбекистон балиқ етиштириш бошқармасидан давлат инспектори Ю. Ахмедов билан Бўстонлиқ ноҳия табиатни муҳофаза қилиш қўмитаси инспектори А. Пўлатовнинг сўзларини айтмоқчиман: Тартиббузарлар қаттиқ маъмурий жавобгарликка тортиладилар.

Ю. ЗРЯШЕВ,
УзТАГ мухбири.

Тақдир сўқмоқлари

...Бус-бутун тўққиз йил ортда қолди. Ёт ўлка, қаҳратон совуқ. Машаққатли иш, ит ётиш, мирза туриш. Тўққиз йилда бир марта қорни тўйиб овқатланганн эсида йўқ. Эсида қолгани: ярим қоронғу бараклар, тер ва сийдик ҳидидан тўйинган ҳаво, қамоқхона назоратчиларининг турқ башаралари.

Қамоқхона эшигидан ёруғ оламга чиққан пайти қўлига патта тутқазишди — туғилган уйига етиб олиши учун. Яна йўлда тамадди қилар, деб озроқ пул. Бу пули икки кунга ҳам етмади. Йўл эса олис — ҳафта юриши керак. Дастлабки бир куни поездда аскар йигитлар билан овқатланиб кетди. Икки кеча-ю кундуз туз тотмади. Вагон кузатувчиси берган 2 чақмоқ қанд билан иссиқ чой ичди, холос. Аксига олиб, вагонга йўловчи кам чиқди. Чиққанлардан ҳам ёруғлик тилаб бўлмасди. Ўрис кампир — ҳамхонаси овқат маҳали дудланган гўшт билан нонни яшириб еди, тепадаги ёшгина зобит емакхонага бориб келди. Сен одамми, итми, бировнинг иши бўлмади. Шунда у яна «аслига тортди» қонунни бузди. Тўғриси, мажбур бўлди. Бўлмаса очидан ўлиб кетаверадими?

ҚАЙТИШ

Навбатдаги бекатда — одам сийрак манзил эди — йўл чеккасидаги дўкончага кирди. Теваракка қаради. Ҳеч ким йўқ. Сотувчи аёл (бахтини қаранг) тушумни санаётганди. Устига бостириб келган одамни англамай қолди. Бўғзига пичоқ тиралгач, бир марта «хийқ» этди, холос. Борини берди, ўлдирмаса бўлгани.

У эса бир чангал пулни шошилиб қўйнига тиқди, вагон томонга югурди, зўрға илашди... Кейин икки кунгача жони ҳалак бўлди, вагонга кирган ҳар бир қорадан гумонсиради, сотувчи аёл айтгандир, излашар... Кейин яна таниш манзилга равона бўлади...

Ҳафта деганда уйи остонасини босди. Онасининг кўз ёшлари ювди елкаларини, ёқаларини, юзларини...

Ўтган тўққиз йилдаги ўзгаришлар, юртнинг паст-баланди, ўтган-у, қолган бандалари билан юз кўришиб, ҳол-аҳвол сўрашиш, яқинлардан кўнгил исташиш, келди-кетди аримай, ҳали ўн кун бўлмасдан излаб келишди — ички ишлар ходимлари. Қандайдир ҳужжатларга имзо чектиришди, қонун-қоида билан таништиришди. «Фалонни қиласан, фалон иш эса мумкин эмас! Соат фалондан фалонгача ишда бўласан, ҳар кун кечки фалонда «йўқлама» бўлади. Агар шу пайтда уйда бўлмасанг, ўзингдан кўр!..» Шунга ўхшаган «панд-насиҳатлар».

Ишга киритишди. Қурилиш ташкилотига. Онасининг тўққиз йиллик азоби озмиди, бирор ой дам олсин, ўзига келсин деганини тинглайдиган банда бўлмади. Сибирда ёғоч кесиб, тиззадан сувлой кечиб соғлиғини йўқотган йигитни яна оғир, зарарли иншоотга — цемент омборига қўйишди. Юклаш-тушириш ишига.

Одам меҳнатдан ўлмайди, чидаса бўлади. Ҳар ҳолда бу ер қамоқ эмас, нафас ростлаш, бошқалар билан гурунглашиш, чой ичиш мумкин. Лекин... алам қиладигани ҳар куни бир марта йўқлаб келишади. Ё машина ё мотоцикл минган миршаб ташриф буюради ва ҳамманинг нигоҳи остида унинг ёнига боради, шу ерда бор-йўқлигини билиш учун. Ишлаётган, чой ичаётган бўлса — кўнгли жойига тушади. Агар айтайлик ҳожатга кетган бўлса, дарров шошилинч тадбирлар кўради — ҳамманинг кўз олдида ҳожатхона ёнигача боради, уни чақиради, шу ерда эканлигига аниқ ишонади...

Бунга ҳам чидади. Бир куни узоқ қишлоқдаги қариндошининг тўйига кетганди. Кеч қайтишди — кечки йўқламага улгурмади. Эртасига бунинг учун тегишли жойга бориб, уч соат сўроқ берди, тушунтириш хати ёзди, огоҳлантириш олди...

Энг ёмони кейин содир бўлди— бир куни ярим кечада ўрнидан турғизишди, кийинишга қўймасдан олиб кетишди. Қайсидир дўконни ўғри урган экан. Токи ўғрилар қўлга тушгунча уч кун авахтада ётди — тинимсиз терговга чақиришди, сўроқ қилишди, қўрқитишди, уришди... Ўғриликда айбламоқчи бўлишди...

«Қайтиб келганимга бир ой бўлмасидан «ишдан чиқдим» — сариққа чалиндим Мана ётибмиз. Шу кунга-да шукр. Қисмат экан, ўтгани-ку ўтди, қолгани ҳам шундай азоб бўлар-ов. Асли қамалдингми, тамом. Сен одам эмассан. Ҳар доим органлар кўз остидасан. Исталган пайти чақириб, айб тақашлари, ҳақиқий жиноятчи топилмаган пайти ўрнига тиқиб юборишлари ҳеч гапмас...»

«Одам қаторидан чиққан» худонинг бандаси билан касалхонада танишдик. Камина заҳри қотил омборини аскарлар бошқа жойга кўчиришаётганда «томоша қилиш» учун ичкарига кириб, «жигарини эзган» бўлса, ҳамхонамиз узоқ Сибирь йўлларида соғлигини йўқотган... Ўзининг айтишича, шу билан бирга «одамгарчилигини» ҳам.

У қирқ ёшда. Шу умрининг ярми қамоқда ўтган. Ёшлар колониясига безорилиги учун юборишганда ўн олтида эди. Уч йилда қайтиб келиши мумкин бўларди. Агарда қамоқдаги шарт-шароит, маҳбусларнинг ваҳший муомалаларига чидам берганида. Йўқ, у чидай олмади. Ишга кечиккани учун қамоқхона ички назорати — махсус маҳбуслар гуруҳи жазо беришди. Оғзида тишлари тўкилгунча уришди, яна ҳақоратлашди, ор-номусига дахлдор гаплар айтишди...

Аламини ичига ютиб юрди — бир куни ишлаб чиқариш цехидаги танишидан ўткир, тиғли буюм ясаб беришни илтимос қилди. Буюртмаси тайёр бўлгач, фурсат ва пайт пойлади. Бир куни...

Ишдан ётоққа қайтишаётганди. Аскар йигитлар кўздан кечириб, тинтув қилишиб, кейин рухсат беришаётганди. Бахтига қирғиз йигитнинг чекига тушди. Қўйиндаги оғир учлик темирни ушлаб кўраётганда, илтимос қилди, бир сафар сездирмай ўтказ, юртдош, менинг қасосим бор... Аскар боланинг раҳми келдими, унда ҳам қасос руҳи уйғондими, индамади.

У шу куни ётоқ ёнида махсус маҳбуслар гуруҳининг «шеф»лари бўлган икки барзангини чавақлаб ташлади... Қасос учун. Бириси шу ердаёқ ўлди, бирисининг жони темир экан, яшади...

Яна олти йил қўшишди ва бошқа қамоқхонага ўтказишди. Бориб тушган куни яна адолатсизликка дуч келди. Эллик нафарга яқин маҳбус бир хонада тиқилишиб ётишар, бирови ёнига ағанаса ҳаммаси ағанашига тўғри келарди... Чеккадан жой беришди. Уйқу келмади. Қисматидан нолинди, кимларнидир ўйлади. Онаси кўз олдига келаверди... Уч йилни кунма-кун санаётган бечора... Яна олти йил — икки минг уч юз етмиш кеча ва кундуз...

Бир маҳал ҳожатга чиққиси келди. Эшикни қоқди. Соқчи — украин йигити туйнукдан нима гаплигини сўради. Айтди. У эса буюрди: «Рухсат йўқ, шу ерда ҳожатингни чиқар!» Хона деворига суяб қўйилган бочкани кўрсатди ва... кулди. Ҳақиқатан ҳам бочка «умумий ҳожатхона» ўрнини босар экан...

Шу ерда унинг аламзадалиги яна қўзиб кетди. Эшикни урди, тепди, бақирди, чақирди... Ҳамма уйғонди. Биров у деди, биров бу. Кўпни кўрганлар, аскарлар билан қасдлашишнинг охири «вой» бўлишини айтди...

У эса токи эшикни очмагунларича тинчимади....

Сўнг навбатдаги жиноят ишида ёзишади: «Тўполон кўтарган. Эшикни урган, тепган. Соқчи сержант К. эшикни очишга мажбур бўлган. Аммо, ҳеч нарсадан шубҳаланмаган. Маҳбус эса эшик очилиши биланоқ соқчининг ягона қуроли — пичоғига ташланиб, зумда уни қўлга киритган. Жиноят бир лаҳзада содир бўлган. Шу фурсатда у аскарга уч марта пичоқ уришга улгурган. Шундан иккитаси марҳумнинг танасини тешиб ўтган...»

Яна беш йил қўшишди. Бошқа қамоқхонага жўнатишди.

Одамнинг боши тошдан экан. Чидаркан. Насибанг сочилган бўлса, териб юраверасан. У қайтиб келарман, деб ўйламаганди. Йўқ, муддатни ўтади. Ҳатто муддатидан илгари — яхши ишлагани учун. Сўнгги тушган жойи — қамоқхонада тартиб-интизом ҳар қалай чидаса бўладиган даражада эди.

11 йил деганда қайтиб келди. Уйланди. Фарзанд кўрди. Деҳқончиликка боши билан шўнғиб кетди. Ўн бир йил уни ҳаёт ҳақида бошқачароқ фикрлашга мажбур қилганди...

Аммо, келганидан бир йил ўтгач, навбатдаги жанжал устидан чиқиб қолди. Адолатсизликни кўрганда туролмаслик одати — бу сафар ҳам умрига зомин бўлди... Кўпчилик бўлиб калтаклаётган одамнинг тарафини олди, безориларнинг бир-иккисини қаттиқроқ урибди. Яна ўша безориларнинг айримлари таги бақувватроқ кишиларнинг эркатойлари экан. — Йўқни йўндириб қўшишди, ишни «пиширишди» ва бу гал роппа-роса ўн йилга кесишди...

Мана у озодликда. Дунё кўрган одам. Бир одам боласи ёруғ жаҳонга келиб, не азоб-уқубат тортиши мумкин бўлса бошида синади. Тубанликлар, одамхўрликлар, пасткашликлар, ифлосликлар... Ёнма-ён ўтди унинг ҳаёти бўйидан. Лекин, одамгарчилигини йўқотмади. Эртанги кунга умид билан яшайверди. Агар ўша умид бўлмаганда — у озодликни қайта кўрмас эди.

...Ҳамхонамиз билан суҳбатлашамиз. У «ўша ёқдан», камина эса «бу ёқдан» фалсафа ўқиймиз. Икки турмушни солиштирамиз. Адолат, аталмиш ноёб матоҳнинг бир учини кўриш, армон ҳисларини ўлдириш — иккаламизга ҳам етиб бўлмас сароб...

«Мен қайтиб келдим, хўш ҳаётимга нима ўзгарди? Ҳеч нима! Озодликка чиққан дақиқадан бошлаб инсоний фуқаролик ҳақ-ҳуқуқларим тикланган саналади-ку? Қоғозда шундай. Аслида сен ҳеч кимсан. Ҳеч бир ҳуқуқинг йўқ. Бир умр «қора рўйхат»га тиркалган одамсан. Ўлсанг қутиласан...»

Икки йилча муқаддам жазо муддатини ўтаб қайтган фуқароларга «ғамхўрлик» ҳақда кўп гапирилганди. Уларни ишга жойлаштириш, меҳр-шафқат кўрсатиш... учун тадбирлар тузилган, йиғинларда маърузалар ўқилган. Энди англасак, булар ҳаммаси мавсумий иш: қайта қуришнинг ҳуқуқий давлат яратамиз, деган сохта ташаббусини жойларда тадбиқ қилишга мўлжалланган тадбирлар экан. Қарор келди, тадбирлар белгиланди, бир-икки нафарига яхшилик қўли чўзилди, мурувват кўрсатилди ва... «бажарилди!» деб юқорига маълумот юборилди. Тамом. Иш битди, эшак кўприкдан ўтди...

Аламзада ҳамхонамни оқлаш ниятим йўқ. Тўғри, у жиноят қилган ва шунга яраша жазони ҳам ўтаган. Энди ҳаммамиз қатори бир одам бўлиб яшаш ҳаққи бор-ку, ахир. Аслида шундайми?

Нимага бир марта қамоқ кўрган одам қайта-қайта жиноятга қўл ураверади? Қамоқхона тарбиялайдими? Қайси маънода «тарбиялайди?»

Энг ашаддий жиноятчиларнинг ҳар учдан иккиси умрида икки-уч ва ундан кўп марта ўтирган фуқаролар-ку? Нега шундай?

Қамоқхоналарда шарт-шароитлар қандай? Ахир озодликдан маҳрум қилинган киши ҳамма инсоний ҳақ-ҳуқуқларидан маҳрум қилинмайди-ку! Амриқо ва Оврупонинг ҳуқуқий давлатлари қамоқхоналарида одам сингари яшаётган, ўзи севган касб билан машғул маҳбуслар ҳақида кўплаб ёзишади. Бизда эса етти муҳр остига бостирилган бу сирли олам сирлари қачон тўла ошкор қилинади? Ошкораликнинг сўлғин нурлари қамоқхона деворларидан ўта оладими? Ёки «бу ерда мана шундай жиноятчилар яшашяпти» деган сохта алдовли матбуот чиқишлари билан чекланиб қолаверамизми?

Қамоқхоналар тўғрисида эл оғзида юрган бир-биридан даҳшатли воқеа — фактлар ростми? Ёлғонми? Айтадиган мард борми?

Ҳаёт сўқмоқлари мени кўп марта собиқ маҳбусларга йўлдош қилди, ошно тутинтирди. Пойтахтда кечқурун ўқиб, кундузи қурилишда ишлаган пайтларимда Олимжон исмли татар йигити билан дўст тутиндим, бирга ишладик. У қотиллиги учун икки марта — жами ўн саккиз йил қамоқда ётган банда эди...

Навбатдаги йўлдош — касалхонадаги ҳамхонам билан ўтказилган кунлар ушбу сатрларни битишга ундади. У озодлик ва қамоқхона ҳаёти ўртасида ўз ўрнини топишга қийналаётган бир қондошимиз. У дунёдан бу дунёга қайтган одам... Бундай аросатда қолганлар қанча. Бириси акамиз, отамиз, укамиз, дўстимиз. Балки... Балки...

Рўзимбой ҲАСАН.

С. Бобоев сурати.

Жумҳурият янгиликлари

Сибирнинг Братск шаҳрида ўзбекча сўзлар қулоққа чалина бошлади. Бу ердаги алюминий заводи қурилишига «Каршистрой» бирлашмасининг мутахассислари келди. Қарши чўлини ўзлаштирувчилар сибирликлар билан тузилган шартномага мувофиқ бўлажак завод ишчилари учун юзта коттеж қуриб берадилар. Бунинг эвазига Сибирдан Қаршига тақчил ёғоч-тахта жўнатилади. Завод ишга туширилганидан кейин эса унинг маҳсулоти ҳам Ўзбекистонга юборила бошлайди.

* * *

Тўрткўлдаги хўжалик-рўзғор буюмлари заводида рухланган челаклар чиқарадиган технология линияси ишга туширилди. Материал етарли миқдорда етказиб берилмаётгани туфайли вужудга келган молиявий қийинчиликлар корхона жамоасини қурилиши чўзилиб кетган бу участкани тезроқ ишга туширишга мажбур қилди. Завод жамоасида ҳозир тақчил бўлиб турган челаклар ёрдамида бой берилган даромадни яна қўлга киритишгина эмас, шу билан бирга Қорақалпоғистондаги хўжалик моллари дўконларининг пештахталарини тўлдириш учун ҳам реал имконият пайдо бўлди.

* * *

Вилоят марказида «Фарғона—91» минтақалараро саноат ёйма бозори тугалланди. Бу ерда саноат, қурилиш, қишлоқ хўжалиги корхоналарининг ва кооперативларининг маҳсулоти намойиш қилинди. Ёйма бозорда Ўрта Осиё жумҳуриятлари ва Қозоғистоннинг вакиллари, Россиядан келган меҳмонлар иштирок этдилар. Амалий учрашув чоғида ўнлаб минг сўмлик ўзаро фойдали шартномалар тузилди, мамлакатнинг бошқа минтақаларидаги ҳамкасблар билан алоқалар ўрнатилди.

Муаллимлар борки — улар сенинг ўқитувчинг. Сенга сабоқ берган инсон. Лекин шундайлари ҳам борки, улар нафақат ўқитувчинг, балки, дўстинг, маслаҳатчинг, устозинг. Тоҳир ака ана шулардан. Дангал гапиради. Пок одам, Талаба зоти ўта синчков бўлади. Устозининг ҳар бир ҳаракатига, юриш-туриши, ўзини тутишию дарс ўтиши, билим савиясига гап топиб туради. Муаллимлар талабанинг бу имтиҳонидан ё ўтади, ёки...

Тоҳир ака Пидаев шундай «қалтис имтиҳон»ларни доимо «5»га топшириб келган. Талабаларининг ҳурматини қозонган. Тошкент Давлат дорилфунунининг журналистика куллиётида мана 30 йилдан ортиқ сабоқ бериб келади. «Матбуот тарихи» кафедрасининг мудири, ССЖИ Журналистлар уюшмасининг аъзоси. Тарих фанлари номзоди. 10 дан ортиқ китоб ва рисолалар муаллифи.

«Ёш ленинчи»даги шогирдлари номидан Тоҳир акани 60 ёшлик тўйлари билан қутлаб, сиҳат-саломатлик тилаб қоламиз.

СУРАТДА: ТошДД журналистика куллиёти доценти Т. Р. Пидаев талабалардан имтиҳон олмоқда.

Сурат муаллифи Ж. БОБОРАҲМАТ.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

ЎҚИШГА МАРҲАМАТ!

ЎЗБЕКИСТОН ССЖ ХАЛҚ ТАЪЛИМИ ВАЗИРЛИГИ
ТОШКЕНТ ШАҲАР ХАЛҚ ТАЪЛИМИ
БОШ БОШҚАРМАСИ

2-ҲУНАР-ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТИ
ЯНГИ ЎҚУВ ЙИЛИ УЧУН

Ўқувчилар қабул қилади

Билим юрти ўрта маълумотли фотонабор электрон қурилмаларида ишловчи оператор, мусаҳҳиҳ-ҳарф терувчи, офсет босма матбаачилари, линотипчи, ҳарф терувчи, матбаачи ва муқовачиларни тайёрлайди.

БИЛИМ ЮРТИГА 9—11-синфни тамомлаган 15—18 ЁШДАГИ ЎҒИЛ ВА ҚИЗ БОЛАЛАР ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИ.

9-синф маълумотига эга бўлганлар уч йил, тажриба гуруҳларига қабул қилинганлар 2 йил ўқишади ва тўлиқ ўрта маълумот ва касб олганликлари тўғрисида ҳужжат оладилар.

Билим юртига қабул қилинганлар бепул кийим-бош ва 3 маҳал иссиқ овқат билан таъминланадилар.

11-синфни битирганлар учун ўқиш муддати 10 ой бўлиб, 39 сўм миқдорида стипендия билан таъминланадилар. Билим юрти ўзининг устахонасига эга. Ишлаб чиқариш таълими даврида ўқувчиларга иш ҳақининг 50 фоизи тўланади.

Билим юртини имтиёзли диплом билан тамомлаганлар Москва ва Львов полиграфия олий билимгоҳларига, Тошкент тўқимачилик ва енгил саноат олий билимгоҳининг полиграфия бўлимига ўқишга юбориладилар.

БИЛИМ ЮРТИНИ УЧ БАҲОЛАРСИЗ ТУГАТГАНЛАР ИМТИҲОНСИЗ ТОШКЕНТ ПОЛИГРАФИЯ ТЕХНИКУМИГА ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИЛАР.

ЎҚИШ МУДДАТИ УЗЛУКСИЗ МЕҲНАТ ФАОЛИЯТИГА КИРАДИ.

МАШҒУЛОТЛАР ЎЗБЕК ВА РУС ТИЛЛАРИДА ОЛИБ БОРИЛАДИ.

Зарурий ҳолларда — ётоқхонадан жой берилади.

ЎҚИШ — 1 СЕНТЯБРДА БОШЛАНАДИ.

Қуйидаги ҳужжатлар топширилади: билим юрти директори номига ариза, таржимаи ҳоли, туғилганлиги тўғрисидаги гувоҳнома ёки паспорт (асли), маълумоти ҳақида гувоҳнома (асли), 6 дона фотосурат (3х4 см.).

Манзилгоҳимиз: Тошкент шаҳри, Чилонзор ноҳияси, Нурхон кўчаси, 21-уй. Метронинг «СССР 50 йиллиги» бекати.

Тошкент шаҳар халқ таълими бош бошқармаси

МЕҲНАТ ҚИЗИЛ БАЙРОҚ ОРДЕНЛИ ТОШКЕНТ «ҚИЗИЛ ТОНГ» ТИКУВЧИЛИК ИШЛАБ ЧИҚАРИШ БИРЛАШМАСИ БАЗАСИДАГИ

48-ҲУНАР-ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТИ

аёллар, эркаклар ва болаларнинг устки кийимларини тикиш бўйича моҳир чевар бўлиб етишиш истагида бўлган 9—11-синф битирувчиларини

ЎҚИШГА ТАКЛИФ ҚИЛАДИ

МАШҒУЛОТЛАР ЎЗБЕК ВА РУС ТИЛЛАРИДА ОЛИБ БОРИЛАДИ.

9-синфларни битирганлар 1—3 йил ўқийдилар ҳамда бепул овқат ва кийим-бош билан таъминланадилар. Бир йиллик таълим дастури бўйича ўқийдиганлар касбий маълумот ҳамда тикувчи малакасини эгаллайдилар ва Тошкент «Қизил тонг» тикувчилик ишлаб чиқариш бирлашмаси база корхонасига ишга юбориладилар; 3 йил ўқийдиганлар касбий ва тўлиқ ўрта маълумот оладилар.

Билим юртини имтиёзли битирган ўқувчиларнинг 10 фоизи олий ўқув юртлари ва техникумларга ўқишга кириш учун йўлланма оладилар.

11-синфни битирганлар 6 ой ўқийдилар ва ойига 39 сўмдан 60 сўмгача стипендия оладилар.

Ишлаб чиқариш практикасини ўташ даврида барча ўқувчиларга иш ҳақининг 50 фоизи берилади.

ЎҚИШ ДАВРИ МЕҲНАТ ФАОЛИЯТИГА ҚЎШИБ ҲИСОБЛАНАДИ.

Билим юрти ўқувчилари «Қизил тонг» фабрикаси ҳудудида жойлашган маиший ва тиббий хизматлар, профилакторий, саноат моллари ва озиқ-овқат дўконларидан фойдаланишлари мумкин.

Билим юрти қошида ўқувчилар «Модалар театри» ва И. Ганди номидаги Тикувчилар маданият саройи базасидаги ҳар хил ижодий, спорт тўгараклари ишлаб турибди.

Кирувчилар қуйидаги ҳужжатларни топширадилар: директор номига ариза, туғилганлиги ҳақида гувоҳнома ёки паспорт, маълумоти тўғрисидаги гувоҳнома, тиббий маълумотнома, турар жойидан ва ота-онасининг иш жойидан маълумотномалар, 3х4 см. катталикдаги 4 та фотосурат;

Билим юрти манзили: 700061, Тошкент шаҳри, Чехов кўчаси, 5 «а» уй (1, 2, 5, 24, 26-трамвайлар; 1, 5, 8, 17-троллейбуслар; 2, 3, 25, 60, 71, 80-автобусларнинг «Қизил тонг» бирлашмаси» бекати).

«ЮБИЛЕЙ» МАРКАЗИЙ СПОРТ САРОЙИДА

5—9 июнь кунлари

«САВОБ» хайрия фирмасининг
«ХИСЛАТ» соғломлаштириш маркази
Ўзбекистон етакчи руҳий муолажакори, экстрасенс

АБДУРАФИҚ ҒОФУРОВнинг

ЭРОН ва ТУРКИЯ мамлакатлари бўйлаб сафари олдидан

СОҒЛОМЛАШТИРИШ СЕАНСЛАРИНИ ЎТКАЗАДИ

Биринчи сеанслардан сўнг (март ойида бўлиб ўтган), марказга йўлланган кўп сонли мактуб ва қўнғироқларда кишилар ўзларининг барча хасталикларидан фориғ бўлганликларини баён этиб, муолажа сеансларини яна такрорлашни сўраганлар.

Эслатиб ўтамиз. А. Ғофуров барча касалликларни: муттасил бош оғриқлари, уйқусизликни, хафақон, бронхит, астма, қандли диабет, остеохондроз, полиартрит, артрит, юрак хасталиклари, ўпка, буйрак, жигар, ўт пуфаги, ошқозон-ичак, тери касалликларини даволайди. Умуртқа поғонаси, қўл ва оёқ суяклари жароҳатлангандаги оғриқларини йўқотади. Семизлик ва ориқлик, жинсий заифлик ва бепуштлик каби дардлардан халос бўлишга ёрдам беради.

А. Ғофуров сеансларда қатнашиш имкониятига эга бўлмаган беморларнинг фотосуратлари орқали ҳам ўз таъсирини ўтказишдек ноёб қобилиятга эга.

Соғломланиш жараёнида муолажакор шифо истовчиларни руҳан ўзга сайёраларга юборади.

СЕАНСЛАР ҲАР КУНИ СОАТ 12, 15 ВА 17.00 ДА БОШЛАНАДИ.

Чипталар спорт саройи кассаларида ва ваколатли тарқатувчилар томонидан сотилмоқда.

Маълумотлар олиш учун телефонлар: 46-03-12, 46-07-53, 77-56-10.

«ЮБИЛЕЙ» МАРКАЗИЙ СПОРТ САРОЙИДА

19—23 ИЮНЬ КУНЛАРИ

«ИБН-СИНО» ИЛМИЙ-ИШЛАБ ЧИҚАРИШ МАРКАЗИ

ЎРТА ОСИЁ ЭКСТРАСЕНСЛАР УЮШМАСИ ВИЦЕ-ПРЕЗИДЕНТИ, БИОТЕРАПЕВТ

РАШИД ҲУСАИНОВ
(ҲУСАИН — табиб)

ДАВОЛАШ СЕАНСЛАРИНИ ЎТКАЗАДИ

Сеанслар юрак-қон томир системаси хасталиклари, кўз, тери, гинекология касалликлари, аллергия, нафас бўғилиши, бронхит, бод, қандли диабет, псориаз, соч тўкилиши, уйқусизлик, анурез, асаб системаси хасталикларида, шунингдек туз йиғилиши, буйрак хасталиклари, ўт пуфагидаги тошларни даволашда шифобахш таъсир этади, қон таркибини, ички аъзолар ҳолатини яхшилайди, чандиқлар, тиртиқлар йўқолади.

Сеанслар: 19, 20, 21 июнь кунлари соат 16 ва 18.30 да 22, 23 июнь кунлари соат 12 ва 15 да бошланади.

Чипталар спорт саройи кассаларида ҳар куни соат 10 дан 19 гача ва шаҳардаги жамоатчи тарқатувчилар орқали сотилмоқда.

Маълумотлар учун телефонлар: 46-03-12, 46-70-31, 46-07-53.

Меросимизни ўрганамиз

ТАРИХ САДОЛАРИ

Таваллудининг 131 йиллиги нишонланаётган шоиримиз—Зокиржон Холмуҳаммад ўғли Фурқатнинг номи халқимиз орасида маълум ва машҳурдир. Аслида бунчалик қутлуғ ва муносиб шарафга сазовор бўлган ижодкорларимиз унча кўп эмас. Мумтоз адабиётимиз намояндалари Маҳмуд Қошғарий, Юсуф Хос Ҳожиб, Лутфий, Навоий, Бобур. булар қаторига яна Машраб, Нодира, Огаҳий, Гулханий, Муқимий, Аваз Ўтар каби шоирларимизни қўшиш мумкин. Адабиётимизнинг бу улкан сиймолари ўзларининг гўзал ва беқиёс асарлари туфайли халқимиз орасида шуҳрат қозонганлар. Яна бир муҳим сабаб шуки, уларнинг ҳаёти ва ижоди ўрта мактабда кенгроқ ўрганилади.

Аммо бугун миллатдошларимизнинг кўпчилигидан (айниқса, мактабни битирганлардан) сўраб кўринг-чи? Насриддин Рабғузийнинг кимлигини билишармикан? Аҳмад Яссавийдан бирор мисра шеър айтиша оладими? Сўфи Оллоёр, Ҳувайдо, Абулғози Баҳодирхон, Феруз ҳақида сўраб ўтирмаса ҳам бўлади. Чунки, бу улуғ сиймолар ҳақида ҳали — ҳануз адабиёт дарсликларида бирор бир маълумот берилмаган, ўқитиш дастури бўйича ҳам уларнинг ҳаёти ва ижоди ўрганилмайди.

Зокиржон Фурқат номи эса ватандан жудоликнинг, ғурбатсарликнинг ўзига хос рамзи сифатида ҳам, оташин маърифатпарварнинг, дилбар шоирнинг исми шарифи сифатида ҳам каттаю-кичикка маълум. Унинг ҳаёти, ижодий йўли ўрта мактабда қисман ўрганилади. Лекин бу борада бир камчиликка йўл қўйилган, бизнингча, фурқатшуносликка оид деярли барча тадқиқотлар учун бош манба сифатида хизмат қилаётган, шоир ижодининг ўзига хос намунаси бўлган «Фурқатнома» асари ҳақида ўқувчиларга ҳеч қандай маълумот беролмаяпмиз. Муҳими шундаки, ўқувчилар тугул, катталар ҳам Фурқатнинг шундай асари борлигидан бехабар. Ҳолбуки, «Фурқатнома» ғоят катта тарихий-маърифий, бадиий-назарий аҳамиятга молик асардир. Синкретик характердаги бу асар XIX аср ўзбек бадиий насрининг, журналистикамиз ва публицистикамизнинг ёзма ёдгорлиги деб қаралишига ҳар жиҳатдан муносиб.

Ҳозирда биз «Фурқатнома» деб номлаётган асар «Туркистон вилоятининг газети»да «Хўжандлик шоир Зокиржон Фурқатнинг аҳволоти, ўзи ёзгони» сарлавҳаси остида чоп этилган бўлиб, рўзноманинг 1891йилги ўн иккита сонида алоҳида мақолалар тарзида берилган. Лекин воқеаларнинг давомийлиги, мантиқий изчиллик, хронологик тартибнинг сақланганлиги каби омиллар туфайли «Фурқатнома»ни яхлит, тугал асар сифатида баҳолаш жоиз.

«Фурқатнома»нинг бош мавзуси — маърифатпарварликдир. Унда Фурқатнинг Янги Марғилонга (хозирги Фарғона шаҳри), Хўжандга, Тошкентга, Самарқандга қилган сафарлари хотиралар тарзида ҳикоя қилинса-да, ҳар бир воқеа, жараён тасвири, ҳар бир тафсилот бош мавзу билан чамбарчас боғлиқдир. Характери асарда ёрқин намоён бўлган маърифатпарвар ижодкор замонасининг илғор, юксак онгли кишиси. Унинг ўз халқига меҳр-муҳаббати ғоят кучли, шу боисдан мустамлакачиларга — чоризм вакилларига қаттиқ нафрат билан қарайди. Аста-секин асар қаҳрамони ўз қарашларини, муносабатларини ўзгартира бошлайди. Мавжуд шарт-шароитлар, воқелик унга сабоқ беради.

Маърифатпарварлик ғояларининг етакчилиги «Фурқатнома»даги маданий-маърифий муҳит тасвирида ғоят кучли сезилади. Фурқат, аввало ўзбек маданиятининг илдизлари, сарчашмалари ҳақида батафсил сўз юритган. Бизнингча, бунинг тагида ғоят улкан ва кенг маъно ётибди. Шоир ўзининг қандай таълим -тарбия олганлигини, қандай китоблар мутолаа қилганлигини баён этар экан, истеъдодли, билимдон кишиларни етиштиришга қодир шарт-шароитлар чоризм истилосидан олдин ҳам мавжудлигини маҳорат билан кўрсатиб кетади. Ўз халқи мустамлакачилар ўйлаганидек «жоҳил, қолоқ» эмаслиги, юксак маданият-маърифатга эгалигини муаллиф ўзига хос йўсинда ифода этган. Бу ватанпарвар, халқпарвар ижодкорнинг ўз миллий ғурурини, элига меҳр-муҳаббатини намоён қилиши эди, истилочиларнинг камситишларига, зўравонликларига қарши пинҳоний норозилиги, яширин исёни эди.

Фурқат асрлардан бери шаклланган миллий таълим системаси, бу соҳада дарслик, қўлланма сифатида фойдаланиладиган асарлар ҳақида маълумотлар беради. У ўқиган китоблар рўйхатига назар ташласак, аждодларимизнинг «атиги икки фоизи саводли» бўлгани ҳақида гаплар нақадар пучлигини англаймиз. Дастлабки бошланғич таълимдан кейин «Қуръони шарифни хатм қилиб, «Чор китоб» ибтидо қилдим» (Фурқат. Т А 2 том, 1958, 134 бет) деб, ёзади шоир. Шундан сўнг у қуйидаги асарларни мутолаа қилиш ,ўрганиш орқали ўз билимларини кучайтириб боради. 1. Фаридуддин Аттор. «Мантиқут тайр». 2. Ҳофиз Шерозий девони. 3. Мирзо Абдулқодир Бедил девони. 4. Мир Алишер Навоий. «Чор девон». 5. Фузулий ғазалиёти. 6. «Маслакул муттақин». 7. «Аввали илм» рисоласи. 8. «Муъзи Вазанжоний» рисоласи. 9. «Авомил», «Ҳаракот» рисолалари. 10. «Кофия» китоби. 11. «Шарҳи муллойи Жомий». 12. «Рисолаи шамсия».

Ушбу рўйхат таълим жараёнида бадиий адабиётнинг мумтоз намуналари кенг ўрин олганлигини, дунёни англаш, тафаккурни шакллантириш борасида бадиий асарларга алоҳида аҳамият берилганини кўрсатади. Шарқ адабиётининг Навоий, Аттор, Ҳофиз, Бедил, Фузулий каби улкан намояндалари ижоди, уларнинг гўзал ва сермаъно асарлари ёш авлоднинг улғайиши йўлида дастуруламал вазифасини ўташга муносиб, албатта. Фурқат гўзал ташбеҳлар, образли ифодалар воситасида ўзининг қандай таълим олганлигини шундай ифодалайди: «Бу арода вақтим хомаси ҳаётим юзидин саккиз рақамни чекти, зеҳним тайири «Мантиқут тайр» китобиға нотиқ бўлди. Олти ой болупар уриб қушлар ҳикоятини хотима ошёнасиға қўндурдим ва Шамсиддин Муҳаммадким Шероз гулшанининг андалиби хуш илҳонидир, Ҳофиз тахаллус девонлари мутолиасидин кўб ҳазлар топтим. Андин фориғ бўлиб абулмаоний Мирзо Абдулқодир Бедил девони ғазалиётиға дил бағишлаб, беш ойғача ул Бедил дилбандим бўлди. Чун умрим шоҳиди тўққуз парда орқасидин чеҳра кўргузди, Амир Алишернинг девонларикм Навоий лақабдур, забоним қуши ул хирмандин дончин бўлди... Вақте вужудим қофиласи ҳаёт тариқидин ўн манзил тай айлади, Фузулий ғазалиёти ва «Маслакул муттақин» маснавиёти мутолиасидин фориғ бўлдум...» Эътибор беринг. Фурқат саккиз ёшдан ўн ёшигача Аттор, Ҳофиз, Бедил, Навоий, Фузулий каби даҳо ижодкорларнинг асарларидан баҳраманд бўлган, ҳар бирини беш-олти ой давомида ўқиб ўрганган. Ҳолбуки, аждодларимиз ўн ёшгача сабоқ олган бу китобларни умр бўйи мутолаа қилмаганлар бугунги кунда кўплаб топилади. Ота-боболаримиз сингари навоийхонлик, бедилхонлик, фузулийхонлик, мушоираларини қилишга ожиз эканлигимиз сабаби шунда эмасмикин? Зеро, болаликдаёқ мумтоз адабиётимиз намуналаридан баҳраманд бўлишнинг хосияти улуғ, самараси беқиёсдир.

Юқоридаги рўйхат айни кунларда мактаб дарсликларини, адабиёт бўйича ўқитиш дастурларини яратаётганларга ибрат учун арзигулик. Бошланғич синфларнинг «Алифбе», «Ўқиш китоб»ларида Алишер Навоий, Бобур қаламиға мансуб рубоийлар, фардлар, қитъалар, Аҳмад Яссавийнинг ҳикматларидан, Рабғузий, Хожа каби адибларнинг ҳикоятларидан намуналар албатта ўрин олиши зарур. Абдулҳамид Чўлпоннинг болаларга мос гўзал шеърларидан ҳам киритиш керак. 4—7 синфларда ўтиладиган «Ватан адабиёти» фани доирасида эса Аттор, Ҳофиз, Саъдий, Бедил, Фузулий каби Шарқ адабиёти даҳолари асарларидан намуналар берилиши, улар ҳаёти ва ижодига доир маълумотлар акс эттирилиши мақсадга мувофиқ. Ҳолбуки, ҳозирги пайтда ҳам 4—7 синфларда Пушкин, Гоголь, Толстой, Катаев, Гайдар каби рус ёзувчилари асарларини ўқиш-ўрганишга урғу берилаётир.

«Фурқатнома»да кўҳна таълим-тарбия усули борасидаги маълумотлардан ташқари тарихимизнинг муайян жиҳатларига доир қизиқарли фактлар ҳам бор. Маориф маданият ишлари хонлар замонида ҳам давлат аҳамиятига молик деб қаралганлигини қуйидаги парчалардан англаш мумкин: «Сайид Муҳаммад Худоёрхонким ул аср Фарғона музофотиға ҳукмрон эрди, анинг фармойиши бирла мадрасаларға таътилнома келди». Айниқса, мадрасаларда ўқиш хоннинг махсус фармони билан тўхтатилган ва шундан сўнггина толиби илмлар таътилга чиққанлар. Мазкур таомил тасодифий ҳол бўлмай, доимий равишда адо этилганлигини Фурқатнинг қуйидаги сатрлари тасдиқлайди: «Расм булдурким, мизон ойидин бошлаб таҳсил бўладир... Олти ой муддатиким офтоб ҳамал буржидин тулуъ қилур, таҳсил тамом ўлуб, хондин таътилнома чиқадур...». «Фурқатнома»да ўша пайтлардаги таълимга эътибор белгиси сифатида яна бир факт мавжуд. Маълумки, илгари мадрасаларда ўқувчи толиблар билим даражасига кўра уч тоифага ажратилган: «аъло», «авсат» (ўрта) ва «адно» (паст). Энди бу сатрларга назар ташлайдик: «... Чунончи, аълоға ўн беш танга берса, авсатга ўн танга ва адноға танга берадур». Қуйироқда бошқа мадраса ҳақида сўз юритилган: «Ҳар йилда бир кишига аъло бўлса ўн беш тилло, адно бўлса, етти ярим тилло вақф тегадур». Кўриниб турибдики, талабаларни моддий жиҳатдан таъминлаш масаласи ўша даврларда ҳам яхши йўлга қўйилган. Айниқса, «адно» даражасидаги ҳозирги талабаларнинг стипендиядан маҳрумлигини ҳисобга олсак. Таълим-тарбияга, маорифга бунчалик эътибор берилган бундай «қора» замонлар ўтмишимизга қора чаплаган баъзи тарихчиларнинг юзини қора қилиш учун етарли бўлса керак, ҳарқалай.

«Фурқатнома» XIX аср охирларида Туркистондаги ижтимоий-маданий муҳит кўп томонлама тасвирланган, ўзига хос йўсинда таҳлил қилинган ва даврнинг илғор ғоялари акс эттирилган ёзма ёдгорлигимиздир. Бу асар XIX аср ўзбек бадиий насрининг ажойиб намунаси сифатида ҳам улкан қимматга эга. Фақат, Зокиржон Фурқат ижоди ва ҳаётини ўрганиш борасидагина эмас, шу билан бирга тарихимизнинг ҳаққоний қиёфаси ҳақида тасаввур бериш жиҳатида ҳам «Фурқатома»нинг аҳамияти катта. Шунинг учун ушбу ижод намунаси халқимизга етказилиши, келгуси авлодларни яхшироқ хабардор этиш мақсадида адабиёт дарсликларида ҳам ўз аксини топиши керак.

Т. РАҲИМОВ,

ЎзФА Адабиётшунослик институти илмий ходими.

«БУЮК ИПАК ЙЎЛИ»... — Халқаро экспедициянинг Ўзбекистон бўйлаб саёҳати қисқа, тиғиз, аммо, таассуротларга бой бўлди. Экспедиция аъзолари қадимий Оқтепа ва Шоштепа шаҳристонларига қадам ранжида қилдилар, тарихий манзилгоҳларини бориб кўрдилар. Ўзбекистон ойнаи жаҳонида жумҳурият журналистлари билан учрашиб, таассуротларини сўзлаб бердилар, фикр ва мулоҳазаларини ўртоқлашдилар.

Сиз суратда қадимий Ахсент шаҳри деворлари ёнида экспедиция аъзоларини кутиб олиш пайтини кўриб турибсиз. Анъанага мувофиқ уларни ўзбек халқ эртаги қаҳрамонлари — Тоҳир ва Зуҳро қарши олишди.

ЎзТАГ сурати.

БОҒДАГИ... ҲАНДАҚЛАР

Бухородаги тарихий Ситораи Моҳи Хоса боғида иморат қуриш учун ер ковлашмоқда. Бу ерда мавжуд санаторий мажмуини тўлдирадиган иккита бино қурилади. Неча юз йиллардан бери гўзаллиги ва орасталиги билан кўзларни қувонтириб келган ерда бульдозерлар ва ағдарма машиналар ўз ишини қилмоқда.

Бухородан олинган бу хабарни жумҳурият Меъморлар уюшмаси Ландшафт меъморлари Ўзбекистон бирлашмасининг раиси М. Тўхтахўжаевадан шарҳлаб беришни илтимос қилдик:

— Ситораи Моҳи Хоса — Ўрта Осиё боғ-хиёбон санъатининг сақланиб қолган бирдан-бир ёдгорлигидир. Ўрта Осиёдаги бошқа боғларнинг ажойиб номлари ва шон-шуҳратинигина эшитганмиз. Самарқанддаги Боғи зоғон ва Боғи шамол йўқ қилиб юборилди. Бобурнинг Боғи хилват ва Боғи вафо деб аталган масканларини энди тушда ҳам кўролмайсиз. Хоразмдаги Боғи вазирдан фақат харобаларгина сақланиб қолган.

Садриддин Айний Бухоро боғининг ўтмиши ҳақида шундай ёзган эди: у Бухородан Самарқандга олиб борадиган хон йўлида жойлашган. У амир авлодига мансуб аёлларга тегишли эди. Бизгача етиб келган боғ ва ундаги иморатлар XIX асрнинг ўрталарида қурила бошлаган. Ўшанда Бухоро амири Аҳадхон саройи қурила бошлаганди. Аср охирларида эса унинг ҳудуди Ўрта Осиё анъанавий боғи услубида қайта режалаштирилиб, унга рус Боғ-хиёбон санъатининг баъзи жиҳатлари уйғунлаштирилганди. Олимхоннинг «янги» саройи қурилиши бошланганди.

Совет ҳокимияти йилларида Ситораи Моҳи Хоса тарихи жуда оғир кечди. Аввалига бу ерда чекистлар жойлашди, сўнг давлат тажриба хўжалигига айланди, ўттизинчи йилларда шаҳар соғлиқни сақлаш бўлими ихтиёрига ўтди ва у ерда санаторий очди. Етмишинчи йилларга келиб «янги» саройга туташган ҳудуднинг бир қисми музейга берилди. Энди боғ ва унинг иморатлари жойлашган ер аввалгисига қараганда 4 баравар кам бўлиб, 6 гектарда қисилиб ётибди. Унинг чегарасида эса темир-бетондан ясалган иншоотлар қад кўтармоқда, расман қараганда улар музей ҳудудидан ташқарида қурилмоқда, лекин унга жуда яқин жойлашган. Атиги бир неча метр нарида жойлашган зинопояли ҳовуз ва унинг балиқ бошларига ўхшаб ясалган фаввораларига шикаст етказилмаслигига кафолат бериб бўлмайди.

Маданият ёдгорликларини сақлаш ва таъмирлаш Ўзбекистон илмий тадқиқот илмгоҳи 1989 йилдаёқ ёдгорлик боғининг сақланадиган ерлари лойиҳасини ишлаб чиққан, унинг ҳақиқий чегаралари ҳамда иншоот қуриладиган ерларни бошқариш усулларини аниқлаган, барча хўжалик биноларини кўчириш тўғрисидаги масалани қўйган эди. Ҳозир бу ерда тарихий боғни тиклаш лойиҳасини ишлаб чиқишмоқда. Агар унга ўз вақтида ёрдам берилмаса, вақт ўтиши билан ҳеч нарсани қутқариб бўлмайди, чунки боғдан асар қолмаслиги мумкин...

Н. ШУЛЕПИНА,
ЎзТАГ мухбири.

ҚАСБ МАҲОРАТ ТАНЛОВИ

Самарқанддаги 2531-автокорхонада касб маҳорати танлови бўлиб ўтди. Унда шаҳарлараро қатнайдиган автобусларнинг элликдан зиёд ҳайдовчиси иштирок этди. Ҳайъат иштирокчиларга уларнинг йўл ҳаракати қоидаларини билишларига, ҳайдовчилик маҳоратларига қараб баҳо берди. Совринли уч ўринни эгаллаган ғолиблар пул мукофотлари ва қимматбаҳо совғалар билан тақдирланди. Бундай танловлар Самарқанд вилоятининг барча автокорхоналари ходимлари ўртасида ўтказилади.

ЯНА «ДЕСАНТЛАР»МИ?

Ўтган куни ҳамюртларимиз — пахтакорчилар чемпионат карвонбошиси МАСКнинг меҳмони бўлиб ўйинни 1:3 ҳисобида бой берди.

Учрашув майдон эгаларининг ҳужуми билан бошланиб, улар Юрий Перескоков дарвозасига бир неча бор таҳдид солишди. Мухлислар «Пахтакор» ўйидаги икки ғалабадан кейин тезкор, чиройли ўйин кўрсатса керак деб ўйлашганди. Аммо бахтга қарши жамоамиз бу учрашувга кучсизроқ таркибда тушишганди. Майдоннинг ҳар бир жойида маҳорат билан ўйнай оладиган Пятницкий, Қосимов, Оганесянларнинг жароҳат олганлиги шу ерда панд берди. Шундан ҳам армиячилар ҳужумга ўтганда футболчиларимиз шошиб қолишар, тўпни шерикларига аниқ оширмасдилар. Оганесяннинг футбол майкасини кийиб тушган Арсен Балаян ўзини кўрсата олмади. У 17-дақиқада бўш дарвозага тўп йўллаб, командадошларини олдинга олиб чиқиши мумкин эди. Аммо Арсен ҳал қилувчи дамда шошиб қолди.

«Пахтакор» сафида илк бор майдонга тушиш «бахтига» мушарраф бўлган болтиқбўйилик десантлар («Жальгирис») ўйинидан кўнглимиз тўлдими? Афсус ҳимоячимиз Балтушникас қайтанга иккала тўпнинг киритилишига ўзининг «муносиб» ҳиссасини қўшди. Мамлакат терма командаси аъзоси, тезкор ҳужумчи Тарчук уни икки бор осонгина алдаб, тўпни бемалол дарвозага йўллади.

Бу сафар ҳурматли тренерларимиз бизнинг эътирозларимиздан қуруқ қолишмайди. Халқимизда «етти ўлчаб бир кес» деган мақол бор. Синалмаган Балтушникасни дабдурустдан майдонга тушириш шартмиди? Ахир «Пахтакор»га не-не умидлар билан қадам қўйган, вақти келса ўзини кўрсатадиган маҳаллий футболчилар камми? Галиевнинг биринчи бўлимдаёқ майдонга қўйилмаганлиги бизни таажжубга солди. Нима бўлса ҳам ўйин бой берилди. Мағлубият ёш, ўсиб келаётган чармтўп усталари учун сабоқ бўлиши керак.

Ноумид шайтон. Кўнглимизни кенг қилайлик. Ўйлаймизки, жумҳурият футболининг кўзгуси — «Пахтакор» ҳали чиройли ўйинлари билан мухлислари қалбини ром этажак. Ойнинг ўн беши қоронғу бўлса, ўн беши ёруғ...

* * *

Қолган учрашувлар қуйидагича тугади: «Металлург» — «Динамо» (М) — 2:0, «Спартак» (Вл) — «Помир» — 2:0, «Арарат» — «Динамо» (К) — 1:1, «Динамо» (Мн) — «Спартак» (М) — 1:0, «Металлист» — «Днепр» — 1:1, «Торпедо» — «Черноморец» — 0:0, «Локомотив» — «Шахтёр» — 0:0.

МУСОБАҚА ЖАДВАЛИ

	У.	Ю.	Д.	М.	Т.	О.
МАСК	13	9	3	1	27—13	21
«Шахтёр»	12	3	9	0	12—7	15
«Торпедо»	13	4	6	3	12—8	14
«Спартак» М	10	5	3	2	13—9	13
«Арарат»	13	5	3	5	11—12	13
«Динамо» К	12	4	5	3	13—14	13
«Металлист»	13	4	5	4	12—13	13
«Помир»	13	2	9	2	11—12	13
«Динамо» Мн	13	4	4	5	12—14	12
«Днепр»	12	3	6	3	7—7	12
«Черноморец»	13	2	8	3	14—12	12
«Динамо» М	13	4	2	7	13—17	10
«Спартак» Вл	12	3	4	5	13—17	10
«Локомотив»	13	3	4	6	11—17	10
«Металлург»	18	3	4	6	8—13	10
«Пахтакор»	12	3	3	6	14—18	9

ОЙНАИ ЖАҲОНДА

5 ИЮНЬ — ЧОРШАНБА

ЖАҲОН АТРОФ-МУҲИТНИ МУҲОФАЗА ҚИЛИШ КУНИ

● ЎзТВ I

8.00 «Соғлом бўлай десангиз». 8.10 «Ҳамкорлик самараси», «Тушов кесиш». Телефильмлар. 8.50 «Юрак амри». Бадиий фильм («Тожикфильм»). 10.25 «Ёшлик» студияси кўрсатади. «Фақат қизлар учун».

* * *

18.00 Янгиликлар. 18.10 «Чумчуқвой». Мультфильм. 18.20 «Касаба уюшмалари ҳаётидан». 18.50 «Экология». Телеальманах. 19.30 «Ахборот» (рус тилида). 19.45 «Созимиз — овозимиз». Ўлмас Расулов, Мавлуда Самандарова. 20.30 Москва. «Вақт». 21.15 «Тилга эътибор». 22.00 «Ахборот». 22.20 «Адолат». Ҳуқуқий-публицистик видеоканал. 23.10 Ойнаи жаҳонда биринчи марта. «Кимсан, чавандоз?». Бадиий фильм («Қозоқфильм»). 00.30 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

19.00 «Фазога йўл». Телефильм. 19.15 «Манфаатларимиз йўлида». 20.00 «Пульс». Хабарлар. 20.10 «Гитара оҳанглари».

ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ:

20.30 Москва. «Вақт». 21.15 «Ҳаёти деҳот». Телеойнома. 22.15 «Хотирот». Ғози Ниёз.

● МТ I

6.00 «Тонг». 8.30 Ишчан чопар. 8.45 Лапарлар байрами. Кемерово шаҳридан кўрсатилади. 9.15 «Бир умрлик эр». Телевизион бадиий фильм. 2-серия. 10.30 «Чемпионлар билан биргаликда». 10.45 «Болалар мусиқий клуби». 11.30 ТСН. 11.45 ССР Иттифоқи Давлат академик Большой театрида америкалик хонанда Б. Хендрикс концерти. 13.15 «Гулхандан тортиб олинганлар». Телевизион ҳужжатли фильм. 13.45 «Циркни ҳамма севади». Свердловскдан кўрсатилади. 14.30 ТСН. 14.45. «Терговга киришилсин». Телевизион бадиий фильм. 2-фильм. 1-серия. 15.50 «Мусиқий хазина». 16.20 Болалар соати (инглиз тили дарси билан). 17.20 «..16 ёшгача ва ундан катталар». 18.00 ТСН. 18.15 «...16 ёшгача ва ундан катталар» кўрсатувининг давоми. 19.05 «Русское трио» ижро этади. 19.20 «Қирдаги отишма». Телевизион бадиий фильм премьераси («Қиргизфильм»). 20.30 «Вақт». 21.15 «Кинопанорама». 22.50 «Меридиан». Халқаро янгиликлар. 23.05 «Мусиқа ва мода».

«ТОШКЕНТ» СТУДИЯСИ КЎРСАТАДИ

22.45 «Пульс». 22.55 Эстрада концерти.

23.55 «Ошиқ балиқча». Телевизион бадиий фильм («Қозоқфильм»).

ЮЛДУЗ БЎЛИШ ОСОНМИ?

Александр Уваров мамлакат миллий терма командасининг бош дарвозабони, ССЖИ чемпионати (1990 йил) бронза медали совриндори. 31 ёшли динамочи (Москва) учун ўтган йил омадли келди. У бу йилни оз эмас, роппа-роса ўн йил кутди.

Алам қилар экан, ҳадеганда ишинг юришавермаса. Бир кетиб ҳам қолмоқчи бўлди. Ёши ўттизга бориб қолган бўлса. Энди бу ёғига... Агар 80-йиллар ўйинлари қайдномасига бир назар солсангиз, гоҳо унинг исми-шарифига ҳам кўзингиз тушади.

Саша «Динамо» учун озмунча ҳаракат қилдими. Ўзига хос маҳоратга эга, узун бўйлик (190 см.) бу йигитга олдинроқ «юлдуз» бўлиш учун нималар ҳалақит берди! Тузуккина ўйнаса, ҳатто ўн бир метрлик жарима тўпларини ҳам ушлаб қоларди-ку.

Бир тренер айтганди: «Командада иккита кучли, маҳоратли дарвозабоннинг бўлиши бу фожиа». Саша қанчалик жон куйдирмасин ўринбосарлар сафида қолаверди. Кутилмаганда «Динамо»нинг асосий дарвозабони Дмитрий Харин оғир жароҳат олиб касалхонага тушиб қолди. Ана шундан кейин унинг ҳаётида янги зарварақлар очилди. «Ойнинг энг яхши футболчиси», ССЖИ терма командасига номзод ва ниҳоят, Италияда бўладиган жаҳон чемпионати...

Бу мавсумда унинг олдида яна ҳам масъулиятлироқ вазифа турибди. Оврупо чемпионатига йўлланма олиш.

СУРАТДА: дарвозабонлар Виктор Чанов (чапда), Александр Уваров машғулотлардан кейин дам олиш чоғида.

В. ГУСЕВ (ТАСС) сурати.

Бош муҳаррир ўринбосари
Аҳрор АҲМЕДОВ.

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ: Ж. РАЗЗОҚОВ (бош муҳаррир), М. АБДУСАМАТОВА, З. ОРТИҚХЎЖАЕВ, К. РАҲИМОВ, З. РИХСИЕВ (масъул котиб), С. РУСТАМОВ, Қ. ЭШМАТОВ, Т. ҲАЙИТОВ.

Таъсис этувчи: Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитаси
(УЧРЕДИТЕЛЬ ЦК ЛКСМ УЗБЕКИСТАНА)

Рўзнома 1925 йил 8 февралдан чиқа бошлаган.

БЎЛИМЛАР: ёшлар сиёсати — 32-57-93; ижодкор ёшлар — 32-55-96; иқтисодиёт ва экология — 32-58-47; фан ва халқ таълими — 32-58-48; тарих ва маданий мерос — 32-58-47; спорт ва ватанпарварлик — 32-55-81; хатлар ва оммавий ишлар — 32-56-57; ахлоқ ва ахборот — 32-57-52; қабулхона — 32-56-58.

Манзилгоҳимиз: 700083. Тошкент, Ленинград кўчаси, 32-уй.
Индекс: 64607.
380.000 нусхада чоп этилади.

Қўлёзмалар ҳамда суратлар муаллифларга қайтарилмайди ва тақриз этилмайди.

Рўзномамиз ҳафтанинг сешанба, чоршанба, жума, шанба кунлари чиқади.

Яна рўзномада кўришгунча!

Ўзбекистон КП МҚ нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси.

Чоп этиш вақти соат 20,00 га белгиланган. Чоп этиш учун соат 19.30 да имзо чекилди.

Буюртма 5388. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12